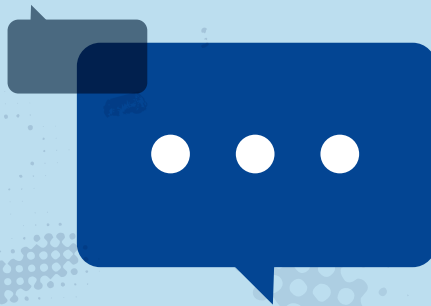




[Σεξουαλική Κακοποίηση στον Αθλητισμό]

Εγχειρίδιο Ενημέρωσης, Αναγνώρισης και
Διαχείρισης Περιστατικών Σεξουαλικής
Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών

2023



ΚΕΙΜΕΝΑ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:

Αντώνης Αλεξόπουλος

Λέκτορας Αθλητικής Κοινωνιολογίας Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου

Μαρία Παπαευσταθίου

Εκπαιδευτικός - Μέλος της ομάδας Ευρωπαίων Εμπειρογνομόνων για τη Σεξουαλική Βία στον Αθλητισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ:

Αναστασία Παπαδοπούλου

Πρόεδρος Συμβουλίου «ΦΩΝΗ»
Νομικός

Μαρία Επαμεινώνδα

Μέλος Συμβουλίου «ΦΩΝΗ»
Διευθύντρια Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ)



Περιεχόμενα

| | |
|--|-----------|
| Σκοπός και στόχοι του εγχειριδίου | 4 |
| Εισαγωγή | 5 |
| Δήλωση Πολιτικής ΚΟΑ | 7 |
| Υποχρεώσεις ΚΟΑ | 9 |
| Υποχρεώσεις Ομοσπονδιών | 9 |
| Νομικό πλαίσιο - Κυπριακή Νομοθεσία | 10 |
| Ορισμός Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών | 12 |
| Τι μπορεί να θεωρείται σεξουαλική κακοποίηση ή/και εκμετάλλευση παιδιών | 12 |
| Είδη/ μορφές | 13 |
| Περιβάλλον | 14 |
| Συναινετικές δραστηριότητες μεταξύ ανηλίκων | 14 |
| Ηλικία συναίνεσης | 14 |
| Σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ανηλίκων | 14 |
| Σεξουαλικές σχέσεις ανηλίκων με ενήλικες | 16 |
| Σεξουαλική κακοποίηση στο αθλητικό περιβάλλον | 16 |
| Πρόσφατες έρευνες | 17 |
| Παράγοντες κινδύνου εμφάνισης περιστατικών στον αθλητισμό - | |
| Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αθλητικού περιβάλλοντος | 17 |
| Συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης στην αθλητική απόδοση | 18 |
| Ο «Άξονας της Σεξουαλικής Κακοποίησης» στον χώρο του αθλητισμού | 18 |
| Σεξουαλική εκμετάλλευση | 20 |
| Τι είναι το grooming στον αθλητισμό; | 20 |
| Καλές πρακτικές στο αθλητικό περιβάλλον | 24 |
| Σωματική επικοινωνία/ Άγγιγμα στον αθλητισμό | 21 |
| Πως συνδέεται η σωματική επικοινωνία με τη σεξουαλική κακοποίηση στον αθλητισμό; | 21 |
| Διαδικασία διαχείρισης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών | 26 |
| Αναγνώριση κακοποίησης | 28 |
| Αποκάλυψη από το ίδιο το παιδί | 29 |
| Βασικές αρχές διαχείρισης της αποκάλυψης της κακοποίησης | 30 |
| Καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης παιδιού | 33 |
| Διαδικασία καταγγελίας | 33 |
| Ενημέρωση Ομοσπονδίας | 34 |
| Ενημέρωση γονέων/κηδεμόνων | 35 |
| Συναισθηματικές επιπτώσεις σε εμπλεκόμενους που προβαίνουν σε καταγγελίες | 36 |
| Μύθοι και πραγματικότητες | 37 |
| Αθλητικό περιβάλλον | 39 |
| Άλλες μορφές κακοποίησης παιδιών στον αθλητισμό | 41 |
| Παραμέληση | 41 |
| Σωματική κακοποίηση | 42 |
| Συναισθηματική κακοποίηση | 43 |
| Εκφοβισμός (bullying) | 44 |
| Επίλογος | 45 |
| Βιβλιογραφικές πηγές | 46 |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 | 48 |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 | 50 |

Σκοπός και στόχοι του εγχειριδίου

Η έκδοση του παρόντος εγχειριδίου έχει στόχο την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και κατάλληλη προσέγγιση έναντι της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών στον χώρο του αθλητισμού.

Έχοντας ως απώτερο σκοπό την ενδυνάμωση όλων των εμπλεκομένων στον αθλητικό χώρο - μέσω της παροχής γνώσεων και κατευθυντήριων γραμμών για πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης κατά των παιδιών - το εγχειρίδιο στοχεύει στο:

- Να γίνει κατανοητό τι συνιστά σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών,
- Να καθοριστεί διαδικασία διαχείρισης περιστατικών,
- Να κατανοηθούν οι ενδείξεις για πιθανή σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών,
- Να γίνουν κατανοητές οι ιδιαιτερότητες του αθλητικού περιβάλλοντος και πώς αυτές μπορούν να ενισχύσουν την παρουσία του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών.

Σημειώνεται ότι το παρόν εγχειρίδιο μπορεί να αξιοποιηθεί ενημερωτικά και από τους/τις εκπαιδευτικούς και καθηγητές/ριες Φυσικής Αγωγής, καθώς το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ), στο οποίο υπάγονται, έχει θεσπίσει ξεχωριστές και συγκεκριμένες διαδικασίες αναγνώρισης και διαχείρισης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών τις οποίες καλούνται να ακολουθούν:

<http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp6797b>

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Πρόεδρου ΚΟΑ



Η σεξουαλική κακοποίηση στον αθλητισμό και ειδικότερα η κακοποίηση των παιδιών είναι μία πραγματικότητα σε διεθνές επίπεδο που απαιτεί άμεσες δράσεις. Στο πλαίσιο αυτό, το Εγχειρίδιο Ενημέρωσης, Αναγνώρισης και Διαχείρισης Περιστατικών Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών είναι μία από τις πιο σημαντικές πρωτοβουλίες του Οργανισμού. Είναι μία δράση που αποπνέει υγεία, γιατί αφορά στην προστασία των παιδιών μας.

Ως Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού δεν εκφράζουμε απλά τη λύπη μας για ένα φαινόμενο που αμαυρώνει τον αθλητισμό σε όλο τον κόσμο. Δεν περιμένουμε το φαινόμενο αυτό να αποτελέσει θλιβερή επικαιρότητα και στο νησί μας για να δράσουμε. Δρούμε ήδη! Η καλύτερη θεραπεία πάντα είναι η πρόληψη και γι' αυτό ερχόμαστε ως ΚΟΑ και διαμορφώνουμε ένα υγιές πλαίσιο που να προστατεύει τα παιδιά.

Μετά την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας, ο Οργανισμός καθορίζει την πολιτική για υγιή αθλητισμό μέσω της εκπόνησης και υλοποίησης συγκεκριμένου σχεδίου δράσης. Στο πλαίσιο της τροποποίησης του περί ΚΟΑ νόμου, αλλά και της Εθνικής Στρατηγικής του Κράτους ούτως ώστε να προληφθούν και να εξαλειφθούν φαινόμενα εκφοβιστικών συμπεριφορών και πράξεων κακοποίησης ή παρενόχλησης σε βάρος των παιδιών, ο ΚΟΑ προχωρά σε σειρά στοχευμένων δράσεων. Μέρος των πιο πάνω δράσεων είναι αυτό το πολύ χρήσιμο Εγχειρίδιο, το οποίο είμαι πεπεισμένος πως θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για όλους όσοι βρίσκονται στον χώρο του αθλητισμού.

Η προστασία των παιδιών είναι κύριο μέλημά μας και μέσα από το Εγχειρίδιο αυτό θεωρούμε ότι θα γίνει αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού.

Ανδρέας Τ. Μιχαλίδης
Πρόεδρος ΚΟΑ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Γενικής Διευθύντριας ΚΟΑ



Ο αθλητισμός σε όλα τα επίπεδα του, εμπερικλείει μια ξεχωριστή μαγεία και αποτελεί το ισχυρότερο όπλο κάθε κοινωνίας στις προσπάθειες της για δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέπουν την ποιοτική της ανάπτυξη. Συχνά παρουσιάζεται εξιδανικευμένος και συνυφασμένος με το “ευ αγωνίζεσθαι”, ωστόσο, είναι γεγονός ότι διέπεται επίσης από συγκρούσεις και εξουσιαστικές δομές.

Σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες τα φαινόμενα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης έχουν αυξητική τάση, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και ο αθλητισμός, ως μια σημαντική πτυχή της κοινωνικής δραστηριότητας, δεν αποτελεί εξαίρεση. Η διασφάλιση της ασφάλειας και υγιών συνθηκών και σταθερότητας στο αθλητικό οικοδόμημα επιβάλλεται και θα πρέπει να αποτελεί στόχο κάθε αρμόδιου φορέα και κάθε αθλητικού παράγοντα ξεχωριστά.

Ο Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού, ως η ανώτατη αρχή αθλητισμού της χώρας μας, έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες και δράσεις για την διασφάλιση συνθηκών ασφάλειας στον χώρο αυτό. Μια από τις δράσεις αυτές αποτελεί και το εγχειρίδιο αυτό, το οποίο προορίζεται για όλους τους εμπλεκόμενους στο αθλητικό περιβάλλον.

Το εγχειρίδιο αυτό συνιστά ένα πολυδιάστατο και ισχυρό πλαίσιο προστασίας των παιδιών και αποδίδει αυξημένες ευθύνες στην πολιτεία αλλά και στους αθλητικούς οργανισμούς υπεύθυνους για την ανάπτυξη και εφαρμογή του αθλητισμού στη χώρα μας. Αποτελεί ένα εμπεριστατωμένο και λεπτομερές κείμενο το οποίο εμπεριέχει οδηγίες για τον εντοπισμό περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, καθώς και τη διαδικασία αντιμετώπισης των περιστατικών αυτών. Βασικός στόχος του εγχειριδίου είναι η πρόληψη και η αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών στον αθλητισμό αλλά και η ενδυνάμωση και αύξηση της ευαισθητοποίησης όλων των εμπλεκομένων, με στόχο να διασφαλίσουμε, όλοι μαζί, ένα ασφαλέστερο αθλητικό περιβάλλον και έναν υγιή αθλητισμό.

Δρ Μαίρη Χαραλάμπους - Παπαμιλιτιάδη
Γενική Διευθύντρια ΚΟΑ

Εισαγωγή

Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών είναι ένα φαινόμενο, το οποίο όπως προκύπτει από σχετικά στοιχεία και έρευνες, έχει αυξητική τάση τόσο στην Κύπρο όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Έρευνες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο έχουν τεκμηριώσει ότι ένα στα πέντε παιδιά θα υποστεί κάποιου είδους σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση προτού αυτό ενηλικιωθεί. Στην Κύπρο έρευνα που έχει διεξαχθεί από το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου (2015) έδειξε ότι ένα στα τέσσερα παιδιά έχει βιώσει κάποιου είδους σεξουαλική κακοποίηση προτού φτάσει την ηλικία των 18 ετών.

Στη βάση αυτών των ευρημάτων, το 2007, το Συμβούλιο της Ευρώπης, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι κάθε «...παιδί έχει δικαίωμα σε τέτοια μέτρα προστασίας όπως απαιτούνται από τη θέση του ως ανήλικο, εκ μέρους της οικογένειάς του/της, της κοινωνίας και του Κράτους», και επισημαίνοντας ότι «η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, ιδιαίτερα η παιδική πορνογραφία και η πορνεία και όλες οι μορφές σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, περιλαμβανομένων και πράξεων που διαπράττονται στο εξωτερικό, είναι καταστροφικές για την υγεία των παιδιών και την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη», εκπόνησε τη Σύμβαση Λανζαρότε, αναγνωρίζοντας ότι το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται απλά ως θέμα «εγκλήματος και τιμωρίας», αλλά πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζει και αναγκαστικά πρέπει να εμπλέξει κάθε φάσμα της κοινωνίας. Η επικύρωση της Σύμβασης Λανζαρότε έχει οδηγήσει στην εκπόνηση συγκεκριμένης Κυπριακής νομοθεσίας και εθνικής στρατηγικής για υλοποίηση δράσεων που αφορούν την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Στις περιπτώσεις των θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, η κατάλληλη παροχή βοήθειας μπορεί να αποβεί ευεργετική. Ωστόσο, όπου δεν υπάρξει έγκαιρη και εξειδικευμένη παρέμβαση μπορεί να πληγεί ανεπανόρθωτα η παιδική ηλικία, επηρεάζοντας αρνητικά την υγιή συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση των παιδιών ορθά θεωρούνται από τα πλέον ειδεχθή εγκλήματα τα οποία μπορεί να λάβουν χώρα σε μια κοινωνία. Ως εκ τούτου, το πραγματικό «στοίχημα» το οποίο έχει να κερδίσει μια κοινωνία είναι το πως θα προστατεύσει ή καλύτερα πως θα θωρακίσει τα παιδιά της, ώστε να μην πέσουν θύματα τέτοιων εγκλημάτων.

¹ Διακίδου, Ε. Α., Φάντη, Κ., Καραγιάννη, Ε., Χατζηκαραλάμπος, Μ., & Κατσιμίχα, Ε. (2015). Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος «Ένα στα Πέντε», «Ενίσχυση των εθνικών πολιτικών αρχών για την εξάλειψη της σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών: Ένα έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης που περιλαμβάνει πιλοτικές πρωτοβουλίες στην Κύπρο». Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Ψυχολογίας. Ανακτήθηκε από: <http://www.foni.org.cy/el/statistika-stoixeia>



Σε όλους τους κοινωνικούς χώρους έτσι και στο αθλητικό περιβάλλον, μερικές φορές εμφανίζονται φαινόμενα σεξουαλικής κακοποίησης ανεξάρτητα από το είδος τους αθλήματος (ομαδικό ή ατομικό). Η σεξουαλική κακοποίηση στον αθλητισμό μπορεί να ευδοκιμήσει εκεί όπου επικρατεί μια κουλτούρα άρνησης, αδιαφορίας ή και άγνοιας και όπου τα παιδιά-αθλητές αντιμετωπίζονται ως άτομα χωρίς δυνατότητα να ακουστούν ή να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους.

Σε αυτή την παραδοσιακή κουλτούρα του αθλητισμού έχουν καθιερωθεί ως «φυσιολογικές» και «αναμενόμενες» συμπεριφορές οι οποίες μπορεί να επιφέρουν αντίστοιχα αρνητικές επιπτώσεις στα παιδιά και συνιστούν διάφορες μορφές κακοποίησης. Η ψυχολογική, σωματική κακοποίηση, ο εκφοβισμός (bullying) και η παραμέληση, οι οποίες περιγράφονται αναλυτικά σε ένα από τα κεφάλαια που ακολουθούν, δυστυχώς συμβαίνουν στον αθλητισμό και πιο δύσκολα αποδοκιμάζονται σε αυτόν. Επειδή διαπιστώνεται ότι τις περισσότερες φορές τα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης έχουν υποστεί και άλλες μορφές βίας, έχει μεγάλη σημασία να γνωρίζουν όλοι/ες οι εμπλεκόμενοι/ες πως η κουλτούρα του αθλητισμού έχει καθοριστικό ρόλο να διαδραματίσει στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης.

² Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Σεξουαλική Κακοποίηση (Λανζαρότε, 25.Χ.2007). Ανακτήθηκε από: [http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/382C262CDF37EC3FC2257DC6003EB6F6/\\$file/%CE%A3%CF%8D%CE%B-C%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/382C262CDF37EC3FC2257DC6003EB6F6/$file/%CE%A3%CF%8D%CE%B-C%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20)

³ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας (2016). Ανακτήθηκε από: http://www.moec.gov.cy/seayp/stratigikes/stratigikes_ethniki_stratigiki_schedio_drasis_katapolemisi_sexoualikes_kakopoiisis_ekmetallef-sis_paidion_kai_paidikis_pomografias.pdf



Κυπριακή Νομοθεσία -Νομικό πλαίσιο

Η Κύπρος συγκαταλέγεται ανάμεσα στα Κράτη - Μέλη που έχουν κυρώσει τη Σύμβαση Λανζαρότε, η οποία και έχει τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιουνίου 2015.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει, επίσης, ψηφίσει τον **«Περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014» (91(I)/2014) (ο «Νόμος»)**, ο οποίος εναρμονίζει την κυπριακή νομοθεσία με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/93/ΕΕ4 και τον περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Κυρωτικός) Νόμος του 2014, ο οποίος εναρμονίζει την κυπριακή νομοθεσία με τη Σύμβαση Λανζαρότε Ν. 21(III)/2014.

Σκοπός του Νόμου είναι η λήψη μέτρων για την πρόληψη, καταστολή και καταπολέμηση των αδικημάτων της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας και της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς, καθώς επίσης, η προστασία και στήριξη των θυμάτων, η δημιουργία μηχανισμών ελέγχου και εποπτείας θυμάτων και θυτών και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων (άρθρο 3). Στο **Παράρτημα 1** παρατίθενται οι κύριες πρόνοιες του Νόμου.

Επιπρόσθετα με τις πρόνοιες του Νόμου ποινικά αδικήματα σεξουαλικής φύσης έναντι παιδιών περιλαμβάνονται και στις ακόλουθες νομοθεσίες:

- **Ποινικό Κώδικα ΚΕΦ 154, Περί της Σύμβασης κατά του Εγκλήματος μέσω του Διαδικτύου (Κυρωτικός) Νόμος του 2004 (22(III)/2004).**
- **Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2014 Ν. 60(I)/2014**
- **Ο περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016. Ν. 51(I)/2016**
- **περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και ενδοοικογενειακής Βίας και περί συναφών θεμάτων Νόμος του 2021 (Ν.115(I)/2021) (Σύμβαση Κωνσταντινούπολης)**
- **ο περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος του 2000(Ν.119(I)/2000)**
- **Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τα προαιρετικά της πρωτόκολλα, που ψηφίστηκε στις 20/11/1989 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.**

Οι πιο πάνω νομοθεσίες, συνιστούν ένα πολυεπίπεδο και ισχυρό πλαίσιο προστασίας των παιδιών με αυξημένες ευθύνες στο Κράτος για πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και επιβάλλουν, μέσα από τις σχετικές πρόνοιές τους, την κινητοποίηση πολλών ομάδων της κοινωνίας των πολιτών για αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η επιβεβλημένη ανάγκη συνολικής πολιτικής και ολιστικής προσέγγισης στα θέματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης ανήλικων οδήγησε στη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής και ενός ξεκάθਾਰου Σχεδίου Δράσης, τα οποία αφορούν, όχι μόνο στις νομικές, αλλά και στις ηθικές ευθύνες όλων.

Στο πλάνο της Εθνικής Στρατηγικής προτείνεται η λήψη συγκεκριμένων μέτρων μέσα από στοχευμένες δράσεις και πρωτοβουλίες σε όλους τους χώρους όπου βρίσκονται παιδιά και ενήλικες.

Ο σκοπός εκπόνησης της Εθνικής Στρατηγικής είναι η παροχή προστασίας, στήριξης και κάθε δυνατής βοήθειας, με κάθε τρόπο και σε κάθε στάδιο στα παιδιά, ως ευάλωτα μέλη της κοινωνίας των πολιτών, με διάφορα επίπεδα πρόληψης. Την ευθύνη παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής έχει αναλάβει το Συμβούλιο Φωνή όπως προνοείται από τη σχετική νομοθεσία⁴.

Ο ΚΟΑ ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση συμμετοχής στην Εθνική Στρατηγική και συγκεκριμένα περιλαμβάνεται στον Πυλώνα 1 ο οποίος καθορίζει τις δράσεις της πρωτογενούς πρόληψης δηλαδή στη μείωση περιστατικών κακοποίησης και εκμετάλλευσης μέσω της πρόληψης. Η συμμετοχή του ΚΟΑ κρίθηκε αναγκαία, εφόσον μελέτες καταδεικνύουν ότι εντοπίζονται περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης και στον χώρο του αθλητισμού, τόσο σε πανευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο ΚΟΑ έχει αναλάβει τις πιο κάτω δράσεις:

- **την αποστολή ενημερωτικής εγκυκλίου ΚΟΑ προς τις αθλητικές ομοσπονδίες για τις νομικές υποχρεώσεις τους, όπως για παράδειγμα, την απαραίτητη προσκόμιση πιστοποιητικού λευκού ποινικού μητρώου από σεξουαλικά αδικήματα έναντι παιδιών, από τους ομοσπονδιακούς και σωματειακούς προπονητές και την υποχρέωση του οποιουδήποτε εμπλεκόμενου να προβεί σε καταγγελία στις αρμόδιες αρχές, όταν έχει πληροφορηθεί, διαπιστώσει ή υπήρξε μάρτυρας πρόκλησης «βλάβης» εις βάρος παιδιού,**
- **τη συνεργασία με το Συμβούλιο «Φωνή» για τον σχεδιασμό και προώθηση προγραμμάτων /σεμιναρίων εκπαίδευσης για ενήλικες που ασχολούνται με παιδιά μέσω αθλητισμού, με έμφαση στους προπονητές/ριες οι οποίοι/ες έχουν, ως συνήθως, πιο στενή σχέση με τα παιδιά,**

⁴<http://www.foni.org.cy>



- **την ετοιμασία του υφιστάμενου εγχειριδίου για διανομή στους εμπλεκόμενους για τον εντοπισμό περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, τον εντοπισμό παιδιών τα οποία πιθανό να βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο να υποστούν κάποιου είδους σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση και για τη διαδικασία αντιμετώπισης των περιστατικών.
(Ν.115(Ι)/2021) (Σύμβαση Κωνσταντινούπολης)**
- **ο περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος του 2000(Ν.119(Ι)/2000)**
- **Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τα προαιρετικά της πρωτόκολλα, που ψηφίστηκε στις 20/11/1989 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.**



Ο περί ΚΟΑ νόμος του 2021

Επιπρόσθετα από τις δεσμεύσεις του ΚΟΑ που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι στον χώρο του αθλητισμού παρατηρείται το φαινόμενο εκφοβιστικών συμπεριφορών κα πράξεων κακοποίησης ή παρενόχλησης σε βάρος αθλητών και αθλητριών καθώς και ότι όλοι οι αθλητές και αθλήτριες πρέπει να τυχάνουν σεβασμού και προστασίας από την πολιτεία, αλλά και ότι ο ΚΟΑ ως η Ανώτατη Αρχή στον Αθλητισμό πρέπει να μεριμνά για την ευημερία των αθλητών και αθλητριών και την ύπαρξη ασφαλούς και υγιούς περιβάλλοντος στον χώρο του αθλητισμού, το 2021 η νομοθεσία του ΚΟΑ τροποποιήθηκε για να διασφαλίσει τα πιο πάνω.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη νομοθεσία, ο ΚΟΑ διαμορφώνει τα πιο κάτω κείμενα έτσι ώστε να υπάρχει μέριμνα για την πρόληψη και αντιμετώπιση εκφοβιστικών συμπεριφορών και πράξεων κακοποίησης ή παρενόχλησης σε βάρος αθλητών και αθλητριών:

- Α) Κώδικα Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας που καλούνται να τηρούν οι αθλητικές ομοσπονδίες και τα μέλη τους έτσι ώστε να μην υπάρχουν επιπτώσεις στην χρηματοδότησή τους από τον ΚΟΑ.
- Β) Σχέδιο Δράσης για υγιή αθλητισμό που περιλαμβάνει τη στρατηγική του Οργανισμού για λήψη μέτρων που αφορούν, μεταξύ άλλων, στην προστασία από τη σεξουαλική κακοποίηση κατά των παιδιών.
- Γ) Οδηγό Καθοδήγησης προς τις ομοσπονδίες, για σκοπούς του Σχεδίου Δράσης για υγιή αθλητισμό, ο οποίος περιλαμβάνει σε απλή και κατανοητή γλώσσα οδηγίες και πληροφορίες αναφορικά με τη διαδικασία υποβολής από ενδιαφερόμενα πρόσωπα καταγγελίας σχετικής με εκφοβισμό στον αθλητισμό ή στην τέλεση αδικημάτων σε βάρος αθλητών ή αθλητριών ή άλλων ατόμων που εμπλέκονται στον αθλητισμό.



Δήλωση Πολιτικής ΚΟΑ

Ανταποκρινόμενος στη νομική και ηθική υποχρέωση για πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης ή/και εκμετάλλευσης παιδιών, ο ΚΟΑ δεσμεύεται να παρέχει ένα περιβάλλον στο οποίο όλα τα παιδιά που συμμετέχουν στις δραστηριότητές του έχουν μια ασφαλή και θετική εμπειρία.

Στα Εθνικά Προγράμματα του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού (ΚΟΑ) συμμετέχουν συνολικά 16,800 παιδιά σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες. Ενδεικτικά, στα Προγράμματα εξωσχολικού αθλητισμού του ΚΟΑ, συμμετέχουν παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είτε σε επίπεδο μαζικού αθλητισμού (4-18 ετών-Πρόγραμμα «Αθλητισμός για Όλους» σύνολο ανηλίκων 8,200), είτε σε επίπεδο αγωνιστικού αθλητισμού (12-18 ετών- «Εθνικό Σχέδιο Υποστήριξης Αναπτυξιακού Αθλητισμού» και «Σχέδιο Ταλέντων» σύνολο ανηλίκων 8,600).

Στο πλαίσιο αυτό έχει διαμορφωθεί και το συγκεκριμένο εγχειρίδιο το οποίο απευθύνεται σε όλους τους εμπλεκόμενους στον χώρο του εξωσχολικού αθλητισμού:

Α) στελέχη και λειτουργούς αθλητικών οργανισμών (ΚΟΑ, αθλητικές ομοσπονδίες, σωματεία, ακαδημίες, όμιλοι)

Β) προπονητές/ριες,

Γ) υποστηρικτικό προσωπικό (γιατροί, φυσιοθεραπευτές/ριες, γυμναστές/ριες, ψυχολόγοι),

Δ) εθελοντές/ριες

Είναι σημαντικό κάθε εμπλεκόμενος στον χώρο του αθλητισμού, σε όλα τα επίπεδα, να γνωρίζει τι είναι η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών και ποιος είναι ο ρόλος του/της στην εθνική προσπάθεια που καταβάλλεται για πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού για την προστασία των παιδιών.

Όλες οι αναφορές στο παρόν εγχειρίδιο σε «εμπλεκόμενους» περιλαμβάνει όλους τους πιο πάνω αναφερόμενους παράγοντες.



Για να επιτευχθεί αυτό ο ΚΟΑ:

- Συμμετέχει έμπρακτα στην Εθνική Στρατηγική για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και Παιδικής Πορνογραφίας.
- Υιοθετεί και εφαρμόζει πλήρως τις Διαδικασίες που αναφέρονται στο παρόν εγχειρίδιο.
- Αναγνωρίζει ότι όλα τα παιδιά που συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, εθνοτικής καταγωγής, πίστης, σεξουαλικού προσανατολισμού, αναπηρίας και αθλητικής ικανότητας έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν τη συμμετοχή τους στα διάφορα αθλήματα σε ένα ασφαλές περιβάλλον και να προστατεύονται από τη σεξουαλική κακοποίηση, εντός και εκτός του αθλητικού περιβάλλοντος.
- Διασφαλίζει ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι, στους αθλητικούς οργανισμούς που έρχονται σε επαφή με παιδιά παρέχουν μια θετική, ασφαλή και ευχάριστη εμπειρία σε αυτά.
- Διασφαλίζει και ενθαρρύνει τη συνεργασία, μέσα από πρωτόκολλα συνεργασίας με υπηρεσίες ή και οργανισμούς συμπεριλαμβανομένου Μη Κυβερνητικού Οργανισμού (ΜΚΟ) που κατέχουν την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται σε θέματα προστασίας και ευημερίας των παιδιών.
- Φροντίζει ότι τα στοιχεία επικοινωνίας για καταγγελία περιστατικού είναι γνωστά σε όλο το προσωπικό, τα μέλη και τους γονείς/ κηδεμόνες των παιδιών.
- Διασφαλίζει ότι όλα τα άτομα που εργάζονται με παιδιά στον Οργανισμό έχουν μελετήσει το εν λόγω εγχειρίδιο, έχουν προσκομίσει τα απαραίτητα έγγραφα που προνοεί η Νομοθεσία και συμμορφώνονται με τη Δήλωση Πολιτικής του ΚΟΑ καθώς και τους κανονισμούς των αθλημάτων τους.
- Διασφαλίζει ότι οι υποψίες και τα περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που αναφέρονται στο παρόν εγχειρίδιο.
- Διασφαλίζει ότι η εμπιστευτικότητα και ιδιωτικότητα διατηρείται πάντα με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού και τις σχετικές νομοθεσίες.



Υποχρεώσεις ΚΟΑ:

- Διορισμός Αρμόδιου Ατόμου το οποίο:
 - Θα προσφέρει καθοδήγηση στις Ομοσπονδίες όταν αυτό ζητηθεί.
 - Θα συλλέγει τις Εκθέσεις Περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών από τις Ομοσπονδίες και θα τηρεί αρχείο περιστατικών ακολουθώντας τις προϋποθέσεις της νομοθεσίας για προστασία προσωπικών δεδομένων.
- Διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για τα Αρμόδια Άτομα όπως αυτά θα καθοριστούν από τις Ομοσπονδίες σε συνεργασία με το Συμβούλιο Φωνή ή/και ΜΚΟ.
- Διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για όλους τους εμπλεκόμενους σε συνεργασία με το Συμβούλιο Φωνή ή/και ΜΚΟ.
- Διανομή του Εγχειριδίου σε όλες τις Ομοσπονδίες.
- Διαδικασία εποπτείας εφαρμογής κώδικα συμπεριφοράς και εγχειριδίου η μη τήρηση του οποίου έχει επιπτώσεις στη χρηματοδότηση των αθλητικών ομοσπονδιών και των μελών τους.

Υποχρεώσεις Ομοσπονδιών:

- Καθορισμός Αρμόδιου Ατόμου για τη διαχείριση περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών.
- Υποχρεωτική συμμετοχή σε εκπαιδευτικά σεμινάρια τα οποία θα προσφέρει ο ΚΟΑ στο Αρμόδιο Άτομο.
- Υποχρεωτική συμμετοχή σε εκπαιδευτικά σεμινάρια τα οποία θα προσφέρει ο ΚΟΑ στα εμπλεκόμενα άτομα.
- Υποβολή Έκθεσης Περιστατικού στο Αρμόδιο Άτομο στον ΚΟΑ εντός ενός μηνός από τη διαχείριση του περιστατικού.
- Εξασφάλιση πιστοποιητικού λευκού ποινικού μητρώου σε σχέση με σεξουαλικά αδικήματα έναντι ανηλίκων από όλους τους εμπλεκόμενους περιλαμβανομένων και εθελοντών.
- Εφαρμογή των διαδικασιών οι οποίες καθορίζονται στο Εγχειρίδιο.
- Εφαρμογή Κώδικα Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας του ΚΟΑ.



Ορισμός Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών

Ο Νόμος καθορίζει τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών ως οι παράνομες σεξουαλικές πράξεις έναντι παιδιών που αναφέρονται στα άρθρα 6-10 και 15. Ως σεξουαλική πράξη ορίζεται οποιαδήποτε πράξη η οποία εύλογα θεωρείται:

- (α) ως εκ της φύσεως της σεξουαλική, ανεξάρτητα από τον σκοπό του προσώπου που προβαίνει σε αυτή, ή
- (β) δυνατό να είναι ως εκ της φύσεως της σεξουαλική και οι περιστάσεις υπό τις οποίες διενεργείται την καθιστούν σεξουαλική».

Ο Νόμος ορίζει ως «παιδί», κάθε άτομο μέχρι την ηλικία των 18 χρόνων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στις περιπτώσεις παιδιών, δεν υφίσταται ο όρος παρενόχληση. Οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη έναντι παιδιών ορίζεται πάντοτε ως κακοποίηση, , λόγω του ότι πλήττει, πολλές φορές ανεπανόρθωτα, την παιδική ηλικία, επηρεάζοντας αρνητικά την υγιή συναισθηματική και ψυχολογική τους ανάπτυξη.

Τα άρθρα του Νόμου στα οποία ορίζεται η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών παρατίθενται στο **Παράρτημα 1**.

Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία, η νομική υποχρέωση καταγγελίας περιστατικού σεξουαλικής κακοποίησης κατά ενός παιδιού ανήκει στο **άτομο** στο οποίο επέρχεται σε γνώση η σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση ανηλίκου.

Ο Νόμος καθιστά ποινικά υπεύθυνα οποιαδήποτε άτομα τα οποία έχουν γνώση για την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση ανήλικου αλλά παραλείπουν να καταγγείλουν ή να προωθήσουν καταγγελία σχετικά (άρθρο 30).

Τι μπορεί να θεωρείται σεξουαλική κακοποίηση ή/και εκμετάλλευση παιδιών

Είδη/ μορφές

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως δεν είναι απαραίτητο να εμπλέκεται πράξη διείσδυσης, βίας, πόνος ή κόμπ και άγγιγμα, για να θεωρείται μια πράξη ως σεξουαλική κακοποίηση. Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών μπορεί να περιλαμβάνει σωματική και μη σωματική δραστηριότητα.



A) Μερικά παραδείγματα πράξεων με σωματική δραστηριότητα (αγγίγματα) περιλαμβάνουν:

- Άγγιγμα στα γεννητικά όργανα του παιδιού ή/και στα άλλα ιδιωτικά μέρη του σώματος
- Εξαναγκασμός ενός παιδιού να αγγίξει τα γεννητικά όργανα κάποιου άλλου ατόμου, ενήλικα ή ανηλίκου.
- Εξαναγκασμός ενός παιδιού να παίξει σεξουαλικά παιχνίδια ή να έχει σεξουαλική επαφή, βάζοντας αντικείμενα ή μέρη του σώματος (όπως τα δάχτυλα, τη γλώσσα ή το πέος) μέσα στον κόλπο, στο στόμα ή στον πρωκτό του παιδιού για σεξουαλική ικανοποίηση του θύτη.

B) Μερικά παραδείγματα πράξεων μη σωματικής δραστηριότητας (χωρίς αγγίγματα) περιλαμβάνουν:

- Προβολή πορνογραφικού υλικού σε ένα παιδί.
- Σκόπιμη έκθεση των γεννητικών οργάνων ενός ενήλικα σε ένα παιδί.
- Φωτογράφιση ενός παιδιού σε σεξουαλικές στάσεις.
- Ενθάρρυνση ή εξαναγκασμός του παιδιού να παρακολουθεί ή να ακούει σεξουαλικές πράξεις.
- Παρακολούθηση, με ανάρμοστο τρόπο, ενός παιδιού, όταν γδύνεται ή όταν κάνει μπάνιο.
- Υπάρχει, επίσης, το σοβαρό και αυξανόμενο πρόβλημα των ανθρώπων που παράγουν και 'κατεβάζουν' (download) υλικό παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο με σεξουαλικές απεικονίσεις παιδιών (φωτογραφίες ή/και βίντεο). Όποιος παρακολουθεί εικόνες παιδικής κακοποίησης, θεωρείται ωσάν να συμμετέχει στην κακοποίηση του παιδιού.



Περιβάλλον

Στο 85% των περιστατικών τα οποία έχουν καταγγεληθεί η σεξουαλική κακοποίηση παιδιού έχει γίνει από άτομο του οικείου ή/και οικογενειακού περιβάλλοντος. Βεβαίως, υπάρχει πάντοτε κίνδυνος η κακοποίηση να συμβεί και από κάποιο άγνωστο άτομο, αλλά συνήθως συμβαίνει από άτομο, το οποίο το παιδί εμπιστεύεται και με το οποίο νιώθει οικεία. Το γεγονός αυτό ενισχύει και την αδυναμία του παιδιού να αναφέρει την κακοποίηση που υφίσταται σε κάποιο άλλο άτομο, ενήλικα ή ανήλικο.

Από έρευνες έχει διαπιστωθεί πως ένα μικρό ποσοστό παιδιών θα προχωρήσει με γνωστοποίηση της κακοποίησής του. Σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη στην Κύπρο⁶ μόνο το 14% είχε αναφέρει το περιστατικό. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί πως σε αρκετές περιπτώσεις οι αναφορές προωθούνται από τα θύματα, μετά την ενηλικίωσή τους. Γενικά, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι το παιδί μπορεί να πιεστεί να κρατήσει σιωπή για το θέμα αυτό αφού, συνήθως, το άτομο που φέρεται ως δράστης είναι σε θέση που υπερέχει σε δύναμη, πιθανόν να απειλεί ότι θα ρίξει το φταίξιμο στο παιδί ή ότι θα βλάψει αγαπημένα του πρόσωπα. Πολλές φορές, μπορεί να κάνει το παιδί να νιώσει ότι ευθύνεται το ίδιο για αυτό που του συμβαίνει ή ακόμα να κάνει το παιδί να νιώθει άσχημα, γιατί έχει πάρει κάποιο δώρο, κ.λπ. Επίσης, κάποιες φορές, το παιδί μπορεί να μη συνειδητοποιεί ότι αυτό που συμβαίνει δεν είναι μέρος της καθημερινότητας, ενώ, άλλοτε, νιώθει τύψεις, επειδή απολαμβάνει την προσοχή που του δίνεται.

⁶ Διακίδου, Ε. Α., Φάντη, Κ., Καραγιάννη, Ε., Χατζηκαράλαμπος, Μ., & Κατσιμίχα, Ε. (2015). Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος «Ένα στα Πέντε», «Ενίσχυση των εθνικών πολιτικών αρχών για την εξάλειψη της σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών: Ένα έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης που περιλαμβάνει πιλοτικές πρωτοβουλίες στην Κύπρο». Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Ψυχολογίας. Ανακτήθηκε από: <http://www.foni.org.cy/el/statistika-stoixeia>.

Συναινετικές δραστηριότητες μεταξύ ανηλίκων

Ηλικία συναίνεσης

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η ηλικία συναίνεσης, βάση του Ποινικού Κώδικα ορίζεται ως η ηλικία των δεκαεπτά (17) ετών και οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη ή δραστηριότητα, κάτω της ηλικίας συναίνεσης, θεωρείται ποινικό αδίκημα. Όμως ο Νόμος επιτρέπει ορισμένες σεξουαλικές δραστηριότητες μεταξύ ανηλίκων ή μεταξύ παιδιού και ενήλικα.

Σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ανηλίκων

Συγκεκριμένα, στις περιπτώσεις όπου εμπλέκονται σε σεξουαλικές δραστηριότητες παιδιά μεταξύ των ηλικιών 13 και 17 τότε οι πράξεις τους εξαιρούνται από τη Νομοθεσία και δε θεωρούνται ως ποινικό αδίκημα, εάν και εφόσον, η διαφορά μεταξύ των παιδιών δεν υπερβαίνει τα τρία χρόνια, έχουν παρόμοια ηλικία και παρόμοιο βαθμό ψυχολογικής και σωματικής ανάπτυξης ή ωριμότητας και οι δραστηριότητες δεν περιλαμβάνουν οποιαδήποτε κακοποίηση ή βία ή εκμετάλλευση ή εξαναγκασμό. Οι συναινετικές σεξουαλικές πράξεις που δεν αποτελούν ποινικό αδίκημα, είναι:

- μαρτυρία σεξουαλικών πράξεων ή απεικόνιση σεξουαλικών πράξεων,
- συμμετοχή σε σεξουαλική πράξη με παιδί,
- παρακολούθηση, δια ζώσης ή με άλλα μέσα, πορνογραφικής παράστασης ή παιδικής πορνογραφίας,
- παραγωγή υλικού παιδικής πορνογραφίας για ιδίους σκοπούς,
- κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας,
- πρόσκληση ή προσέγγιση παιδιού μέσω της τεχνολογίας της πληροφορικής και των επικοινωνιών.

Παραδείγματα:

- Δε θεωρείται αδίκημα, εάν δύο ανήλικοι άνω των 14 χρόνων ανταλλάξουν μεταξύ τους γυμνές τους φωτογραφίες, αλλά είναι αδίκημα, εάν ένας από τους δύο, ακολούθως, δείξει αυτές τις φωτογραφίες σε άλλους. Αυτή η πράξη θα ισοδυναμούσε με διανομή παιδικής πορνογραφίας και δεν εξαιρείται.
- Η παροχή ανταλλάγματος για συμμετοχή σε σεξουαλική πράξη δεν εξαιρείται, εφόσον κάτι τέτοιο θα αποτελούσε το αδίκημα της παιδικής πορνείας, το οποίο δεν εξαιρείται.



Σεξουαλικές σχέσεις ανηλίκων με ενήλικες

Η Νομοθεσία, επίσης, επιτρέπει σχέσεις ανηλίκων με ανηλίκους, εάν και εφόσον ο ανήλικος είναι άνω των 13 ετών και δεν έχει πέραν των 3 ετών διαφορά ηλικίας με τον ενήλικα εφόσον, δεν είναι αποτέλεσμα κακοποίησης, βίας, εκμετάλλευσης ή εξαναγκασμού. Για παράδειγμα, επιτρέπονται οι σεξουαλικές δραστηριότητες/σχέσεις 15χρονου με 18χρονο και 16χρονου με 19χρονο.

Παιδιά κάτω των 14 ετών

Βάση του Ποινικού Κώδικα παιδιά κάτω των 14 χρόνων δεν έχουν ποινική ευθύνη. Σε περιπτώσεις όπου λάβουν χώρα σεξουαλικές πράξεις ανάμεσα σε παιδιά κάτω των 14 χρόνων τότε δεν μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε νομική επίπτωση. Τέτοιες συμπεριφορές χαρακτηρίζονται ως επιβλαβείς και όχι ως κακοποιητικές. Σε τέτοιες περιπτώσεις απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείριση των περιστατικών, επειδή, λόγω της πολύ νεαρής ηλικίας τους, τα παιδιά δε συνειδητοποιούν ότι οι πράξεις τους προκαλούν ζημιά ή τραύμα στο άλλο παιδί. Ως εκ τούτου πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία, με ειδικούς χειρισμούς, πιθανόν και με την εμπλοκή άλλων ειδικών από την αρχή της εμφάνισης των οποιωνδήποτε επιβλαβών συμπεριφορών.

Για όλα όσα προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να επιδεικνύεται από όλους τους εμπλεκόμενους, **μηδενική ανοχή** σε περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών από οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε ενήλικα είτε άλλον ανήλικο.

Σεξουαλική κακοποίηση στο αθλητικό περιβάλλον

Αναγνωρίζοντας το πρόβλημα της σεξουαλικής κακοποίησης στο αθλητικό περιβάλλον, ευρωπαϊκοί και άλλοι διεθνείς οργανισμοί έχουν καταθέσει τις θέσεις τους διαμορφώνοντας συστάσεις σχετικά με την προστασία από την σεξουαλική κακοποίηση στον χώρο του αθλητισμού. Οι Ευρωπαϊκές και οι διεθνείς συστάσεις και συμφωνίες που αφορούν τον αθλητικό χώρο παρατίθενται στο Παράρτημα 2.

**«Η συμμετοχή στον αθλητισμό είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Κάθε άτομο πρέπει να έχει τη δυνατότητα συμμετοχής στον αθλητισμό, χωρίς διάκριση οποιουδήποτε είδους και στο πλαίσιο του ολυμπιακού πνεύματος, το οποίο απαιτεί αμοιβαία κατανόηση σε πνεύμα φιλίας, αλληλεγγύης και δίκαιου παιχνιδιού»
(International Olympic Committee, 2010)⁷**

⁷International Olympic Committee [IOC]. (2010). Olympic Charter. Lausanne. IOC. Ανακτήθηκε από: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Charter_en_2010.pdf.



Πρόσφατες έρευνες

- Σε έρευνα στην οποία συμμετείχαν 4000 αθλητές, στην Ολλανδία και το Βέλγιο, το 17% των συμμετεχόντων ανέφερε πως έχει βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό πριν την ηλικία των 18 χρόνων⁸.
- Οι πρώτες έρευνες στον χώρο του αθλητισμού έχουν δείξει ότι τα ποσοστά σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης κυμαίνονται μεταξύ 2% και 50%⁹.
- Το ρίσκο για σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό παρουσιάζεται περισσότερο στα κορίτσια και γυναίκες σε σύγκριση με τα αγόρια και άνδρες.
- Το ρίσκο για σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό παρουσιάζεται υψηλότερο σε αθλητές/ριες ανταγωνιστικού/υψηλού επιπέδου συγκριτικά με αθλητές/ριες που συμμετέχουν στον μαζικό/ερασιτεχνικό αθλητισμό.
- Σε έρευνα που έχει διεξαχθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο στην οποία συμμετείχαν παιδιά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 1/3 των μη αποδεκτών σεξουαλικών συμπεριφορών προέρχονται από παιδιά-αθλητές/ριες σε άλλους αθλητές/ριες¹⁰.

Παράγοντες κινδύνου εμφάνισης περιστατικών στον αθλητισμό – Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αθλητικού περιβάλλοντος

Ο αθλητισμός είναι ένας κοινωνικός χώρος στον οποίο πολλοί άνθρωποι αλληλοεπιδρούν για την πραγματοποίηση κοινών στόχων. Όπως συμβαίνει σε διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα, όπως το σχολείο, η οικογένεια, ο χώρος εργασίας, έτσι και στο αθλητικό περιβάλλον τα παιδιά μπορούν να είναι θύματα σεξουαλικής κακοποίησης.

Συχνά στον αθλητισμό, τεχνικές προπόνησης, καθοδήγησης και αποκατάστασης περιλαμβάνουν σωματική επαφή και άγγιγμα και μπορούν να δημιουργήσουν καταστάσεις στις οποίες η σεξουαλική κακοποίηση να είναι κεκαλυμμένη. Επιπρόσθετα, στον αθλητισμό, δημιουργούνται και υπάρχουν καταστάσεις στις οποίες το παιδί μπορεί να απομονωθεί, όπως για παράδειγμα ο χώρος των αποδυτήριων, η αίθουσα μασάζ, το αυτοκίνητο ενός ενήλικα. Τα περιβάλλοντα αυτά είναι χώροι στους οποίους έχουν καταγραφεί περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Μια κακοποιητική κατάσταση μπορεί επίσης να δημιουργηθεί όταν ένα άτομο σε θέση εξουσίας (για παράδειγμα ένας προπονητής/ρια, ένας διοικητικός παράγοντας κτλ), καταχραστεί τη δύναμή του/της.

⁸Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J.K., Brackenridge, C.H., Rhind, D.J.A., Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse and Neglect*, 51, 223–236. PubMed ID: 26516053 doi:10.1016/j.chiabu.2015.10.006.

⁹1. Fasting, K., Chroni, S. & Knorre, N. (2014). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, Education and Society*, 19(2), 115-130.
2. Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76–89. <http://dx.doi.org/10.1177/1012690210376295>

¹⁰Alexander, K., Stafford, A., & Lewis, R. (2011). The experiences of children participating in organised sport in the UK. United Kingdom: The University of Edinburgh/NSPCC

Σύμφωνα με ερευνητικές μελέτες, οι πτυχές οι οποίες αποτελούν παράγοντες κινδύνου για εμφάνιση της σεξουαλικής κακοποίησης στον αθλητισμό είναι τρεις:

- α) ο δράστης (συνήθως προπονητής/ρια ή άλλος «παράγοντας»),
- β) ο αθλητής/ρια και
- γ) τα χαρακτηριστικά του αθλήματος όπως π.χ. η δομή και η νοοτροπία¹¹.

Συνοπτικά τα ιδιαίτερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον αθλητισμό και που μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες κινδύνου για εμφάνιση περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης στον αθλητισμό:

1. Αντοχή στη ψυχολογική και σωματική κόπωση.
2. Σχέσεις εξουσίας μεταξύ προπονητών/ριών (παραγόντων)-αθλητών/ριών.
3. Συχνή σωματική επαφή.
4. Μεταφορά στο σπίτι, μασάζ, ανταλλαγή μνυμάτων, χρήση αποδυτηρίων και διανυκτερεύσεις μακριά από την οικογένεια θεωρούνται συνηθισμένες πρακτικές στον αθλητισμό.
5. Έντονος ανταγωνισμός με ρίσκο στέρσης προνομίων και χορηγιών.
6. Απόκρυψη καταγγελιών για προστασία αθλήματος/ομοσπονδίας από σκάνδαλα.
7. Ανισότητα φύλων, διακρίσεις, κατηγοριοποιήσεις με βάση το φύλο, τις ικανότητες, τις σεξουαλικές συμπεριφορές (π.χ. σχόλια/ αστεία) θεωρούνται φυσιολογικά και αναμενόμενα.

Συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης στην αθλητική απόδοση

Οι συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης μπορούν να επηρεάσουν την αθλητική απόδοση κάθε παιδιού-αθλητή/ριας επηρεάζοντας τη διαδικασία της συστηματικής στοχοθέτησης και της αθλητικής προσπάθειας. Οι αρνητικές επιπτώσεις της σεξουαλικής κακοποίησης μπορούν να οδηγήσουν τα παιδιά-αθλητές σε πρόωρη εγκατάλειψή του αθλήματός τους. Αυτή η συνθήκη οδηγεί σε αλυσιδωτές επιπτώσεις σε συλλόγους, ακαδημίες και ομοσπονδίες οι οποίες μπορεί να στερηθούν υποσχόμενους αθλητές και ταλέντα. Τα θύματα μπορούν να βιώνουν χρόνια προβλήματα ψυχικής υγείας αφού πολλοί από αυτούς δε βρίσκουν το θάρρος να καταγγείλουν ποτέ την κακοποίηση που έχουν βιώσει.

Ο «Άξονας της Σεξουαλικής Κακοποίησης» στον χώρο του αθλητισμού

Στον χώρο του αθλητισμού υπάρχουν διάφοροι ορισμοί που περιγράφουν τις πρακτικές που σχετίζονται με τη σεξουαλική κακοποίηση. Ακόμα κι αν αυτές οι συμπεριφορές μπορούν να οριστούν αντικειμενικά, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι κάθε άτομο μπορεί να τις βιώσει με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, ο προσωπικός και ψυχολογικός αντίκτυπος της ίδιας συμπεριφοράς μπορεί να είναι πολύ διαφορετικός ανάλογα με το υπόβαθρο και τις αντιλήψεις κάθε αθλητή/ριας ή άλλου συμμετέχοντα στον χώρο του αθλητισμού.

¹¹Brackenridge, C. H. (2001). Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport. London: Routledge. p.136 (adapted).



Παραδείγματα των μορφών σεξουαλικής κακοποίησης που μπορεί να συμβούν και στον χώρο του αθλητισμού φαίνονται πιο κάτω. Η σεξουαλική παρενόχληση (η οποία αφορά συμπεριφορές μη επαφής που και πάλι, σύμφωνα με την κυπριακή νομοθεσία, λογίζονται ως κακοποίηση όταν τα θύματα είναι ανήλικοι) και η κακοποίηση αντιπροσωπεύονται στο μέσο και στο τέλος ενός «άξονα» όπου η σεξουαλική κακοποίηση είναι μέρος της παρενόχλησης και η σεξουαλική παρενόχληση είναι μέρος των έμφυλων διακρίσεων που καθιερώνονται λόγω μιας νοοτροπίας και ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την εμφάνιση τέτοιων συμπεριφορών («κλιμαρό κλίμα»).

ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

| | ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ | ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ |
|--|---|---|
| ΘΕΣΜΟΙ/ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ | ΙΔΙΩΤΙΚΑ/ΑΤΟΜΟ | |
| «κλιμαρό κλίμα» | «ανεπιθύμητη προσοχή» | «προετοιμασία-αποπλάνηση/εξαναγκασμός» |
| Καθορισμός κατηγοριών στη συμμετοχή σε αθλήματα και στην κατανομή αρμοδιοτήτων | Γραπτές ή προφορικές απειλές | Δωροδοκίες για ικανοποίηση σεξουαλικών σκοπών/προτιμήσεων |
| Μισθολογικές ανισότητες, προαγωγές και επιβραβεύσεις λόγω φύλου | Σχόλια, αστεία, σεξουαλικού περιεχομένου, για το σώμα, την οικογενειακή κατάσταση, την σεξουαλική ταυτότητα | Ψαχούλεμα (groping) |
| Απουσία μέτρων κατά της παρενόχλησης | Κοροϊδευτικά σχόλια για την αθλητική απόδοση | Άσεμνη έκθεση |
| Απουσία υποστηρικτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών | Σχεδιασμός εικόνων με σεξουαλικό, ομοφοβικό, τρανσφοβικό περιεχόμενο | Καταναγκαστική σεξουαλική δραστηριότητα |
| Απουσία μέτρων ασφαλείας σε αθλητικές εκδηλώσεις | Αστεία για το σεξ | Σεξουαλική επίθεση |
| | Υπερβολική οικειότητα | Γενετήσια διείσδυση με ή χωρίς αντικείμενα |
| | Κυριαρχία εξοπλισμού, χώρου συναντήσεων/προπόνησης | Σωματική/σεξουαλική βία |
| | Συμπεριφορά που μειώνει τον αυτοσεβασμό και την ατομική απόδοση | Βιασμός |
| | Ανεπιθύμητα αγγίγματα, χάρδια,τσιμπήματα, φιλιά | Αιμομιξία |
| | Προσβλητικά τηλεφωνήματα, μηνύματα και φωτογραφίες | |
| | Stalking (επίμονη παρακολούθηση) | |
| | Bullying λόγω φύλου | |
| | Προσβλητικά τηλεφωνήματα, μηνύματα και φωτογραφίες | |
| | Stalking (επίμονη παρακολούθηση) | |
| | Bullying λόγω φύλου | |

¹²Με τη νέα ερμηνεία που έχει περάσει πρόσφατα στη νομοθεσία και αυτό θεωρείται βιασμός.
Σχήμα 1: «Άξονας της σεξουαλικής εκμετάλλευσης»



Σεξουαλική εκμετάλλευση

Η πιο συχνή μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών τόσο στην κοινωνία όσο και στον χώρο του αθλητισμού είναι το grooming ή αλλιώς η «προετοιμασία». Το grooming αφορά την προσπάθεια για δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης από έναν ενήλικα με ένα παιδί με κύριο σκοπό την αποπλάνησή του για τη διευθέτηση συνάντησης με σκοπό την σεξουαλική πράξη μαζί του ή την παραγωγή υλικού παιδικής πορνογραφίας.

Τι είναι το grooming στον αθλητισμό;

Στις πλείστες των περιπτώσεων, οι αθλητές/ριες ξέρουν ότι κακοποιούνται, επειδή είναι εξευτελιστικό και προσβλητικό προς την ανθρωπίνη τους υπόσταση. Με άλλα λόγια είναι μια μη-επιθυμητή συμπεριφορά προς αυτούς. Ωστόσο, κάποιες φορές αθλητές/ριες όλων των ηλικιών, οι οποίοι/ες υπέπεσαν θύματα κακοποίησης, δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τι συμβαίνει, επειδή έχουν προσεγγιστεί από τον δράστη μέσω μια προμελετημένης διαδικασίας, η οποία ονομάζεται «αποπλάνηση» (grooming)¹³.

Η αποπλάνηση είναι μια συνεχής, διακριτική, σταδιακή και προμελετημένη διαδικασία και στοχεύει, όχι μόνο το υποψήφιο θύμα, αλλά συχνά και την οικογένειά του, αλλά και τον ίδιο τον αθλητικό οργανισμό (σωματείο, σύλλογο, ομάδα, ομοσπονδία). Η αποπλάνηση είναι μια συστηματική διαδικασία που έχει σκοπό να δελεάσει, να χειραγωγήσει και εν τέλει να παγιδεύσει το παιδί. Μπορεί να διαρκέσει βδομάδες, μήνες, ακόμα και χρόνια.

Για την αποπλάνηση του παιδιού, μπορεί να χρησιμοποιηθούν μέσα όπως τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (για παράδειγμα ένας/μία προπονητής/ρια ο/η οποίος/α προσπαθεί να αποκτήσει επικοινωνία και εμπιστοσύνη μέσω συνεχούς επικοινωνίας στο Facebook).

Οι δράστες ενίοτε μπορεί να αποπλάνησουν άλλους ενήλικες ή και οργανισμούς που παρέχουν προστασία, προκειμένου να δημιουργήσουν ευκαιρίες και καταστάσεις για να λάβει χώρα η κακοποίηση.

Δεν υπάρχει «λίστα ελέγχου» η οποία να χρησιμοποιηθεί για να αναγνωριστεί ένας εν δυνάμει δράστης. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια προειδοποιητικά σημάδια, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τα σωματεία, τους συλλόγους, τις ομάδες και τις ομοσπονδίες να αναγνωρίζουν αποπλάνητικές συμπεριφορές που αποσκοπούν και μπορεί να οδηγήσουν στη σεξουαλική κακοποίηση.

¹³Owton, H. (2016). *Sexual Abuse in Sport - A Qualitative Case Study*. Palgrave Macmillan. Cham, Switzerland.



Τυπικές τεχνικές αποπλάνησης μπορεί να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Ανάκτηση φιλικής σχέσης με το παιδί και την οικογένεια του για απόκτηση εμπιστοσύνης και έλεγχο
- Δώρα, λεφτά, ταξίδια, και/ή προσφορά ειδικών χάρων προς το παιδί
- Καλλιέργεια της εντύπωσης ότι το παιδί είναι ξεχωριστό
- Παρότρυνση για να κρατηθούν άκακα μυστικά, το οποίο είναι ο τρόπος με τον οποίο προετοιμάζεται το έδαφος για μελλοντικές σεξουαλικής φύσεως, κακοποιήσεις
- Τράβηγμα φωτογραφιών/βίντεο του παιδιού
- Υπερβολική επικοινωνία και επικοινωνία που δε συνάδει π.χ. με τη σχέση προπονητή/ριας με αθλήτη/ριας μέσω γραπτών μηνυμάτων, e-mail, τηλεφωνημάτων ή από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- Απευαισθητοποίηση του παιδιού στο άγγιγμα μέσω μη-σεξουαλικών αγγιγμάτων, «τυχαίο» και «άθελο» στα γεννητικά όργανα του παιδιού ή/και στα άλλα ιδιωτικά μέρη του σώματος, και/ή είσοδος του προπονητή/ριας ή άλλου ενήλικα στο μπάνιο, στα αποδυτήρια, την ώρα αλλαγής ενδυμασίας
- Έλεγχος των ορίων του παιδιού, χρησιμοποιώντας ακατάλληλη γλώσσα ή με βρώμικα αστεία
- Παιχνίδια με σωματική επαφή, γαργάλισμα, τρίψιμο της πλάτης από και προς τον προπονητή/ρια, πάλεμα
- Προσφορά αλκοόλ/ναρκωτικών σε παιδιά
- Εισαγωγή και παρουσίαση πορνογραφικού υλικού για να προκληθεί σεξουαλικό ενδιαφέρον/ερεθισμός ή για να κανονικοποιηθεί η συμπεριφορά
- Προθυμία για φύλαξη του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων διανυκτερεύσεων και άλλων δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν διαμονή μακριά από το σπίτι

Μεμονωμένες συμπεριφορές από τις πιο πάνω μπορεί να συμβούν και μπορεί να φαίνονται αποπλανητικές, χωρίς να είναι απαραίτητα μέρος της διαδικασίας δράσης ενός παραβάτη.

Βεβαίως και χρειάζονται προσοχή και έλεγχος, αλλά δεν σημαίνει πάντοτε ότι το άτομο είναι ύποπτο. Τα προηγούμενα «καμπανάκια κίνδυνου», είναι σημαντικό να γίνουν κατανοητά από όλους τους εμπλεκόμενους στο χώρο του παιδικού αθλητισμού, για να μπορούν να παρατηρούν τέτοια άτομα και να παρεμβαίνουν, διακόπτοντας και καταγγέλλοντας μια κακοποίηση, προστατεύοντας έτσι τον παιδί.



Καλές πρακτικές στο αθλητικό περιβάλλον

Όσον αφορά στην πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης στον αθλητισμό είναι σημαντικό να κατανοηθεί πόσο σημαντική είναι η συμβολή κάθε εμπλεκόμενου στον αθλητισμό στην εφαρμογή των καλύτερων πρακτικών για διαμόρφωση ενός υγιούς κλίματος στο οποίο θα προάγεται η ευημερία των αθλητών και η προστασία τους από κάθε μορφή σεξουαλικής κακοποίησης. Ιδιαίτερα στον αθλητισμό όπου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο σώμα, κυρίως κατά τη διάρκεια της προπόνησης, υπάρχει ο κίνδυνος ορισμένες φορές λανθασμένες πρακτικές να μετατραπούν σε πιθανή κακοποίηση.

Κάθε ενήλικας που έρχεται σε επαφή με παιδιά ή νεαρούς αθλητές/ριες ασκεί ιδιαίτερη επιρροή και ισχύ. Ταυτόχρονα έχει ηθικό και νομικό καθήκον να διασφαλίσει τη δημιουργία ενός κλίματος στο οποίο η φροντίδα και η ευημερία των αθλητών αποτελεί προτεραιότητα. Πιο κάτω αναφέρονται βασικές κατευθυντήριες γραμμές για κατανόηση της έννοιας της σωματικής επαφής στον αθλητισμό, καθώς και καλές πρακτικές τις οποίες χρειάζεται να ακολουθούν και να εφαρμόζουν όλοι όσοι βρίσκονται σε θέση ισχύος και έχουν καθημερινή επαφή με παιδιά και άλλους νεαρούς αθλητές/ριες.

Σωματική επικοινωνία/ Άγγιγμα στον αθλητισμό

Η σωματική επικοινωνία στον αθλητισμό είναι μορφή μη λεκτικής επικοινωνίας που χρησιμοποιείται στην προπόνηση σαν παιδαγωγικό εργαλείο και συμβάλει στη ολιστική ανάπτυξη και ευημερία των αθλητών¹⁴. Παραδείγματα μη λεκτικής επικοινωνίας μπορεί να είναι το σωματικό άγγιγμα, η στάση του σώματος, χειρονομίες και το βλέμμα.

Πως συνδέεται η σωματική επικοινωνία με τη σεξουαλική κακοποίηση στον αθλητισμό;

Στον αθλητισμό η μάθηση επιτυγχάνεται μέσω της βελτίωσης κυρίως των αθλητικών δεξιοτήτων του σώματος. Η επικέντρωση στο σώμα σε συνδυασμό με την ευαισθητοποίηση που υπάρχει σε θέματα προστασίας από τη σεξουαλική κακοποίηση μπορεί κάποιες φορές να οδηγήσει σε ασάφειες ή σε παρεξηγήσεις ως προς το τι αποτελεί επιθυμητό ή μη επιθυμητό, αποδεκτό ή μη αποδεκτό άγγιγμα με συνέπεια ορισμένες φορές τη δημιουργία ανασφάλειας και αβεβαιότητας¹⁵.

¹⁴ Armour, K.M. (Ed.). (2014). Pedagogical Cases in Physical Education & Youth Sport. London: Routledge

¹⁵ Piper, H. (ed) (2014). Touch in Sports Coaching and Physical Education: Fear, Risk, and Moral Panic. London: Routledge.

Απόψεις για το άγγιγμα στο αθλητικό περιβάλλον¹⁶

«Για κάποιους αθλητές μπορεί να είμαστε και οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο τους [των παιδιών]. Έτσι πρέπει να είμαστε διπλά προσεκτικοί ώστε να αποφεύγονται οι παρεξηγήσεις» (προπονητής).

«Σήμερα, έκανα αυτή την άσκηση με την Χ... όταν ένας γονέας έρθει στο γήπεδο, δε θέλει να δει το παιδί του σε αυτή τη θέση» (προπονητής).

«Όταν ο προπονητής αγκαλιάζει ένα αθλητή... μπορείς να καταλάβεις αν είναι γιατί νοιάζεται με τον ίδιο τρόπο που ο πατέρας αγκαλιάζει το παιδί του ή αν είναι κάτι άλλο» (προπονήτρια).

Η κατάργηση ή ο περιορισμός της σωματικής επικοινωνίας από φόβο για πρόκληση παρεξηγήσεων ή καταγγελιών κατά τη διαδικασία της προπόνησης, αποτελεί μια παιδαγωγικά και ψυχο-συναισθηματικά λανθασμένη αντίδραση στην πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης στον αθλητισμό. Ωστόσο είναι σημαντικό όταν κατά την προπόνηση ή άλλη διαδικασία χρειάζεται η χρήση του αγγίγματος αυτή να βασίζεται σε ορισμένες αρχές οι οποίες να έχουν σαν κεντρικό στόχο την ανταπόκριση στις ανάγκες του αθλητή:

- α) για βελτίωση της τεχνικής και δεξιοτήτων του αθλήματος,
- β) για αντιμετώπιση ενός τραυματισμού,
- γ) για να παρεμποδιστεί ένας τραυματισμός ή ατύχημα,
- δ) για ανταπόκριση στις απαιτήσεις του αθλήματος.

Κάθε ενήλικας είναι καλό να επεξηγεί τη φύση και τους λόγους για τους οποίους θα χρησιμοποιήσει το άγγιγμα. Εκτός αν είναι επείγουσα ανάγκη θα πρέπει ο/η προπονητής/ρια ή άλλος ενήλικας να ζητήσει την άδεια προτού ακουμπήσει κάποιο αθλητή/ρια. Η σωματική επαφή δεν πρέπει να περιλαμβάνει αγγίγματα στην περιοχή όπου βρίσκεται το εσώρουχο του/της αθλητή/ριας (περιοχές γεννητικών οργάνων, γλουτοί, στήθος) ή οποιοδήποτε άλλο μέρος του σώματος που μπορεί να προκαλέσει δυσφορία ή αμηχανία στο παιδί. Η σωματική επαφή πρέπει πάντα να πραγματοποιείται σε ανοιχτό ή δημόσιο χώρο και όχι ιδιαιτέρως μακριά από άλλους ανθρώπους.

¹⁶Papaefstathiou, M. (2015). 'It's not what you see, it's how it feels': Touch in the tactile context of Cypriot track and field sport, in Piper, H. (ed) Touch in Sports Coaching and Physical Education: Fear, Risk, and Moral Panic, (pp. 85-101), London, Routledge.

Πιο κάτω παρατίθενται κάποια παραδείγματα
Αποδεκτών, Κακών και Μη Αποδεκτών Πρακτικών¹⁷

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Απόφευγε να περνάς αρκετό χρόνο μόνος/η με ένα παιδί μακριά από άλλα άτομα.
- Ποτέ να μη βρίσκεσαι σε αποδυτήρια μόνος σου με κάποιο παιδί. Αν είναι απολύτως απαραίτητο, φρόντισε η πόρτα να είναι ανοικτή.
- Αν χρειαστεί να χρησιμοποιηθούν τα αποδυτήρια μαζί με άλλο νεαρό αθλητή/ρια φρόντισε να χρησιμοποιήσει το ντους πρώτα ο/η αθλητής/ρια ώστε να υπάρχει ιδιωτικότητα.
- Ποτέ να μη μοιράζεσαι το ίδιο δωμάτιο με κάποιο παιδί.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Να μην επιτρέπεις σε παιδιά να χρησιμοποιούν ανάρμοστη-σεξουαλικής φύσεως γλώσσα.
- Ποτέ να μη κάνεις σχόλια με σεξουαλικά υπονοούμενα ούτε αστεειούμενος (μέσω μηνυμάτων, e-mail, δια ζώσης, τηλέφωνο)
- Μην επιτρέπεις σεξιστικά, ομοφοβικά, τρανσφοβικά σχόλια.
- Μην στέλνεις αιτήματα φιλίας σε παιδιά και νεαρούς/ες αθλητές/ριες μέσα σε κοινωνικά μέσα δικτύωσης π.χ Facebook.
- Απόφευγε να στέλνεις μηνύματα μέσω e-mail, messenger μόνο σε ένα παιδί. Όταν επικοινωνείς ηλεκτρονικά να στέλνεις το μήνυμα και στους γονείς/κηδεμόνες των παικτών/αθλητών.
- Μην επιτρέπεις τη χρήση κάμερας στα αποδυτήρια.

ΑΓΓΙΓΜΑΤΑ

- Ποτέ μην επιτρέψεις ή συμμετέχεις σε οποιαδήποτε μορφή ανάρμοστου αγγίγματος.
- Ποτέ μην κάνεις πράγματα ατομικής υγιεινής τα οποία μπορούν τα παιδιά να κάνουν μόνα τους.
- Ποτέ μη λαμβάνεις μέρος σε σεξουαλικά προκλητικά παιχνίδια.
- Το μασάζ να παρέχεται μόνο από επαγγελματία φυσιοθεραπευτή.

ΕΠΙΡΡΟΗ

- Ποτέ να μην προσφέρεις σε ανήλικους περιοδικά ή ηλεκτρονικές διευθύνσεις (websites) με σεξουαλικό περιεχόμενο.

¹⁷The FA UK. (2015). FA Learning Safeguarding Children Workshop: Creating a Fun and Safe Environment in Football (προσαρμογή).

Προπονητές/ριες

1.

Ένας προπονητής λέει σε ένα αγόρι, ηλικίας 11 ετών, ποδοσφαιριστή της ομάδας του: «είσαι άχρηστος και πρέπει να φορέσεις φούστα».

Κακή Πρακτική.

Είναι εκφοβιστική, και ταυτόχρονα σεξιστική συμπεριφορά η οποία αν είναι συνεχιζόμενη, μπορεί να θεωρηθεί και συναισθηματική κακοποίηση. Η συμπεριφορά αυτή μπορεί να είναι ιδιαίτερα επιβλαβής για την ψυχοσύνθεση του παιδιού αν συνεχιστεί. Οι προπονητές/ριες πρέπει να γνωρίζουν ότι τα λόγια τους έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στα παιδιά. Παρόλο που η συμπεριφορά εμπεριέχει σεξισμό, δεν είναι σεξουαλική κακοποίηση.

2.

Ένας προπονητής συγκαίρει ένα παιδί, αθλήτη του, δίνοντας του ένα χαστούκι στον πισινό.

Κακή Πρακτική.

Αφήνει τον προπονητή εκτεθειμένο σε κατηγορίες για αποπλανητική συμπεριφορά, με άγγιγμα στα ιδιωτικά μέρη του σώματος του παιδιού. Θα μπορούσε να είναι μη-αποδεκτή, και συνεπώς ύποπτη συμπεριφορά αν συνδυάζεται με άλλες πρακτικές.

3.

Μια προπονήτρια αγκαλιάζει ένα δεκάχρονο ποδοσφαιριστή της, την ώρα που βγαίνει από το γήπεδο και είναι λυπημένος επειδή έχασε το πέναλτι.

Αποδεκτή Πρακτική.

Είναι μια κίνηση που γίνεται σε ανοικτή θέα και ως ανταπόκριση στην απογοήτευση του αθλητή.

4.

Ένας προπονητής καλεί στο δωμάτιο τους καλαθοσφαιριστές του, ηλικίας 14 ετών, για να συζητήσουν για τακτική πριν από αγώνα.

Κακή Πρακτική.

Το δωμάτιο δεν είναι ο κατάλληλος χώρος για τέτοια συνάντηση. Πρέπει να γίνει σε άλλο χώρο, για παράδειγμα την καφετέρια του ξενοδοχείου. Αν πρέπει να γίνει απαραίτητα στο δωμάτιο του προπονητή, πρέπει να είναι όλοι σύμφωνοι και να διασφαλιστεί ότι δεν θα μείνει μόνο κανένα παιδί στο δωμάτιο, σε καμία χρονική στιγμή.

5.

Ένας 21χρονος προπονητής συνάπτει ερωτική σχέση με μια 16χρονη αθλήτρια του.

Μη-Αποδεκτή Πρακτική.

Μη-Αποδεκτή Πρακτική. Πέραν του ότι η αθλήτρια είναι κάτω από την ηλικία συναίνεσης, η οποία ορίζεται με βάση τον σχετικό με τη σεξουαλική κακοποίηση Νόμο του 2014, ως η ηλικία των δεκαεπτά (17) ετών, και οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη ή δραστηριότητα, κάτω της ηλικίας συναίνεσης, θεωρείται ποινικό αδίκημα, είναι κατάχρηση της θέσης ισχύος και εμπιστοσύνης από την πλευρά του νεαρού προπονητή.

6.

Προπονητής λέει σε 15χρονη αθλήτρια του στίβου, ότι δεν είναι ανάγκη να πληρώνει επιπλέον χρήματα για να κάνει μασάζ σε άλλο επαγγελματία, και ότι μπορεί ο ίδιος να της κάνει μασάζ όταν τελειώσει η προπόνηση και φύγουν οι υπόλοιποι αθλητές.

Μη-Αποδεκτή Πρακτική.

Η συμπεριφορά αυτή αποτελεί αποπλάνηση και προσπάθεια απομόνωσης της αθλήτριας σε χρόνο διαφορετικό της προπόνησης, χωρίς την παρουσία άλλων αθλητών, ή ενήλικα. Επιπρόσθετα, είναι παραπλανητική συμπεριφορά καθώς σε κάθε σωματείο υπάρχουν ξεκάθαροι ρόλοι και καθήκοντα, ως προς το ποιος/α κάνει τι.

Προσωπικό Στήριξης Αθλητών/ριών (Φυσιοθεραπευτές, γιατροί, μασέρ, κ.α.)

1.

Ένας γιατρός ομάδας, εξετάζει τις ανήλικες αθλήτριες πίσω από κλειστές πόρτες και είναι γνωστό ότι ως πάγια πρακτική του δεν επιτρέπει σε γονείς ή άλλους ενήλικες να είναι παρόντες στο ιατρείο του γηπέδου με πρόσχημα το ιατρικό απόρρητο και την ιδιωτικότητα.

Μη-Αποδεκτή Πρακτική.

Η πρωταρχική ανησυχία είναι ότι βάζει παιδιά σε ευάλωτη θέση και κατά δεύτερο αφήνει τον εαυτό του εκτεθειμένο σε κατηγορίες για αποπλανητική και παραπλανητική συμπεριφορά. Η συμπεριφορά και τα προσχήματα που προβάλλει, καθώς και η χρήση της εξουσίας που φέρει το επάγγελμα του είναι καμπανάκια κινδύνου.

2.

Σε ένα ταξίδι ο φυσιοθεραπευτής της ομάδας μοιράζεται το δωμάτιο με 14χρονο αγόρι.

Κακή Πρακτική.

Η πράξη βάζει το παιδί σε ευάλωτη θέση και την ίδια στιγμή αφήνει εκτεθειμένο τον ενήλικα σε κατηγορίες για αποπλάνηση. Τέτοιες πρακτικές πρέπει να αποτρέπονται.

3.

Ο νοσηλευτής ασκεί άμεση πίεση πάνω στο τραυματισμένο πόδι μια νεαρής αθλήτριας για να σταματήσει την αιμορραγία.

Αποδεκτή Πρακτική.

Η σύσταση στις Πρώτες Βοήθειες για σταμάτημα αιμορραγίας, είναι άμεση πίεση στο τραύμα.

Διαδικασία διαχείρισης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών

Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται η διαδικασία της καταγγελίας περιστατικού και της κατάλληλης ανταπόκρισης σε ένα παιδί που έχει αποκαλύψει ότι έχει βιώσει σεξουαλική κακοποίηση ή για το οποίο υπάρχουν εύλογες υποψίες ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά.

Η αποκάλυψη περιστατικού σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης παιδιών είτε θα έρθει απευθείας από το ίδιο το παιδί είτε από άλλο πρόσωπο το οποίο θα εντοπίσει ή θα υποψιαστεί την κακοποίηση.

Αναγνώριση κακοποίησης

Οι περισσότεροι εμπλεκόμενοι ενήλικες στον αθλητισμό έχουν καθημερινή αλληλεπίδραση με παιδιά, είτε ως προπονητές, ως γονείς, ως διοίκηση, ως θεατές, είτε ως ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης στα παιδιά μπορούν να περιοριστούν ή/και να εξαλειφθούν εάν υπάρξει η κατάλληλη παρέμβαση στον κατάλληλο χρόνο. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να μπορούν οι εμπλεκόμενοι/ες να εντοπίζουν πιθανή σεξουαλική κακοποίηση ώστε να παρασχεθεί στο παιδί η κατάλληλη εξειδικευμένη βοήθεια άμεσα.

Επειδή είναι πολύ δύσκολο να διακρίνει κανείς τα σημάδια στο σώμα ενός παιδιού, η συμπεριφορά αποτελεί ίσως την πιο ξεκάθαρη ένδειξη σεξουαλικής κακοποίησης. Ωστόσο, σπάνια μπορεί να έχει κανείς μία σαφή ένδειξη γι' αυτό χρειάζεται να είστε σε θέση να διακρίνετε τα σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης.



Να θυμάστε ότι δεν είναι δική σας δουλειά να αποφασίσετε εάν κακοποιείται ένα παιδί. Είναι δική σας ευθύνη να μοιραστείτε τις ανησυχίες σας ζητώντας συμβουλή ή προχωρώντας σε καταγγελία του περιστατικού.

Στον πιο κάτω πίνακα παρατίθενται πιθανές ενδείξεις συμπεριφοράς από παιδιά που βιώνουν σεξουαλική κακοποίηση¹⁸.

Το παιδί μπορεί να παρουσιάσει μερικά από τα πιο κάτω σημάδια. Αυτά τα σημάδια δεν καταδεικνύουν ότι το παιδί έχει κακοποιηθεί. Αποτελούν ενδείξεις αλλά όχι γεγονότα. Είναι σημαντικό να είμαστε συνειδητοποιημένοι, χωρίς να βγάζουμε βεβιασμένα συμπεράσματα¹⁹

1. Κάθε παιδί μπορεί να βιώνει με διαφορετικό τρόπο τις συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης.
2. Υπάρχουν παιδιά τα οποία μπορεί να μην εκδηλώνουν κανένα από τα συμπτώματα της σεξουαλικής κακοποίησης.
3. Παιδιά που έχουν βιώσει σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να παρουσιάζουν άλλες κοινωνικές δυσκολίες δυσκολεύοντας τη διάκριση των συμπτωμάτων.

Ενδείξεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού

Ένα ή περισσότερα από τα πιο κάτω σημάδια μπορεί να δημιουργήσουν ανησυχίες για ένα παιδί:

- Ξαφνικές αλλαγές στη συμπεριφορά
- Κάτι που μπορεί να αναφέρει το παιδί
 - Σωματικές ενδείξεις στο παιδί

Δυσκολίες στο περπάτημα ή/και στην καθιστή θέση
Πόνος, δυσφορία, φαγούρα στην περιοχή των γεννητικών οργάνων
Μώλωπες και αιμορραγία στη γενετήσια περιοχή
Πόνος κατά την ούρηση, αίμα στα ούρα
Σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις
Εκκρίσεις και λοιμώξεις στα γεννητικά όργανα και το ουροποιητικό σύστημα
Στομαχικός πόνος
Δυσφορία
Εγκυμοσύνη

- Ψυχοσωματικά συμπτώματα
Εφιάλτες, προβλήματα ύπνου,
Διαταραχές διατροφής, ξαφνική ανορεξία ή βουλιμία)
Παλινδρόμηση σε προγενέστερες συμπεριφορές (π.χ., πιπίλισμα δάκτυλου, ενούρηση τη νύχτα).
Αγοραφοβία, κλειστοφοβία, φόβο ότι το ακολουθούν, φόβο να μείνει μόνο του κ.λπ.

¹⁸Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού για την Αναγνώριση και Διαχείριση Περιστατικών Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών – Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ), (2017). Σελ. 18-19. Ανακτήθηκε από: <http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/yp6797b>

¹⁹ΥΠΠΑΝ (2017). Σελ. 19



Ενδείξεις στη συμπεριφορά

Ξαφνικές και ανεξήγητες αλλαγές στη συμπεριφορά (επιθετικότητα, απόσυρση, απομόνωση, ντροπαλότητα, κατάθλιψη)

Ξαφνική αποχή από την προπόνηση

Μείωση της επίδοσης στο σχολείο

Φόβος για συγκεκριμένο πρόσωπο ή ξαφνική απροθυμία να μένει το παιδί μόνο με συγκεκριμένο άτομο

Εμμονή για έναν καινούριο μεγαλύτερο φίλο και κατοχή αδικαιολόγητων δώρων ή χρημάτων

Ντροπή για το σώμα, άρνηση του παιδιού να ξεντυθεί ή να αλλάξει ρούχα ενώπιον άλλου

Εκδήλωση ανάρμοστης σεξουαλικής συμπεριφοράς ή/και ακατάλληλης, για την ηλικία του παιδιού, γνώση σεξουαλικών θεμάτων, που εκδηλώνεται μέσα από σεξουαλική δραστηριότητα με παιχνίδια ή αντικείμενα που παραπέμπουν σε συμπεριφορές ενηλίκων

Φυγή από το σπίτι

Σεξουαλικές γνώσεις που υπερβαίνουν την ηλικία και το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού

Σχέδια με σεξουαλικό περιεχόμενο και χρήση σεξουαλικής γλώσσας

Παλινδρόμηση σε προηγούμενες συμπεριφορές (π.χ. βρέχουν το κρεβάτι)

Διατροφικές διαταραχές (υπερκατανάλωση τροφής ή ανορεξία)

Αυτοτραυματισμός, απόπειρες αυτοκτονίας

Μυστικοπάθεια (π.χ. λένε ότι έχουν μυστικά τα οποία δεν μπορούν να πουν σε κανέναν)

Κατάχρηση ουσιών ή ναρκωτικών

Ενεργούν με σεξουαλικό τρόπο προς ενήλικες

Το παιδί μιλά σε κάποιον (π.χ. φίλο/φίλη) για την κακοποίησή που έχει βιώσει

Αισθάνονται συνεχώς λύπη για τον εαυτό τους

Παρουσιάζουν τάση προς την τελειομανία, δυσκολεύονται να αποδεχτούν λάθη

Νιώθουν συνεχώς θυμό

Δεν εκφράζουν τα συναισθήματά τους, δεν μπορούν να ανεχθούν τον πόνο

Δε νοιάζονται για την εμφάνισή τους

Αισθάνονται ότι δεν μπορούν να ελέγξουν τη ζωή τους

Αισθάνονται εύκολα απογοήτευση, λύπη και κατάθλιψη

Φοβούνται την αλλαγή

Αισθάνονται παγιδευμένοι και πως κανείς δεν τους καταλαβαίνει

Αισθάνονται λιγότερο ικανοί από άλλους

¹⁸Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού για την Αναγνώριση και Διαχείριση Περιστατικών Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών – Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ), (2017). Σελ. 18-19. Ανακτήθηκε από: <http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/yp6797b>

¹⁹ΥΠΠΑΝ (2017). Σελ. 19



Ντρέπονται για σεξουαλικά συναισθήματα
Είναι καχύποπτοι, αδυνατούν να υπερασπιστούν τη γνώμη τους
Κατηγορούν τον εαυτό τους για καθετί που συνέβη
Νιώθουν ενοχές και ντροπή χωρίς να υπάρχει λόγος
Απομονώνονται, δε θέλουν να περνούν χρόνο με άλλους ανθρώπους
Συχνά αισθάνονται πληγωμένοι από άλλα άτομα
Είναι μοναχικοί, βαριούνται εύκολα και αισθάνονται «κενοί» εσωτερικά
Έχουν αυτοκτονικές τάσεις

Κάθε ένα από τα σημεία δεν υποδηλώνει ότι ένα παιδί κακοποιείται σεξουαλικά, αλλά η παρουσία οποιουδήποτε από αυτά επιβάλλει να διερωτηθούμε για πιθανά προβλήματα ή δυσκολίες που βιώνει το παιδί και να εξετάσουμε το ενδεχόμενο να καλέσουμε βοήθεια.

Χρειάζεται να λάβουμε υπόψη μας ότι μερικά από αυτά τα συμπτώματα μπορούν να εμφανιστούν και σε άλλες περιόδους στρες, όπως: για παράδειγμα: προβλήματα στην οικογένεια ή με φίλους, διαζύγιο γονιών, θάνατο στην οικογένεια ή άλλα τραυματικά γεγονότα.

Αποκάλυψη από το ίδιο το παιδί

Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί θα αποκαλύψουν τι έχουν βιώσει μόνο σε άτομα τα οποία εμπιστεύονται και με τα οποία νιώθουν ασφάλεια όπως για παράδειγμα τον προπονητή/ριά τους, τον γιατρό τους/φυσιοθεραπευτή τους. Όταν ένα παιδί αποκαλύψει ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά σημαίνει ότι θέλει η κακοποίηση να τελειώσει.

Τα παιδιά διστάζουν να πουν σε κάποιον αν έχουν κακοποιηθεί, γι' αυτό τις περισσότερες φορές θα δείξουν με έμμεσο τρόπο τις ανησυχίες και την αναστάτωσή τους. Στην περίπτωση που κάποιο παιδί θα αποκαλύψει άμεσα σε κάποιο ενήλικα την κακοποίησή του, αυτό απαιτεί αρκετό θάρρος από μέρος του παιδιού γιατί είναι πιθανό να αισθάνεται ενοχές, θα έχει απειληθεί από τον θύτη για το τι θα γίνει αν αποκαλύψει σε κάποιον την κακοποίησή του και/ή γιατί θα φοβάται τις πιθανές συνέπειες (π.χ. φυλάκιση του θύτη). Σε κάθε περίπτωση τα παιδιά θα δείξουν ότι έχουν κακοποιηθεί γιατί θέλουν να σταματήσει η κακοποίηση. Έτσι είναι πολύ σημαντικό να ακούσετε προσεκτικά το παιδί ώστε να νιώσει ότι παίρνετε στα σοβαρά αυτά που σας λέει.

Ακούγοντας προσεκτικά και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη αυτά που λέει το παιδί, ήδη θα έχετε συμβάλει στην προστασία και ασφάλειά του.



Βασικές αρχές διαχείρισης της αποκάλυψης της κακοποίησης

Η πρώτη διαχείριση από κάποιο εμπλεκόμενο στην αποκάλυψη κακοποίησης ανήλικου ατόμου, θα πρέπει να κινείται στις πιο κάτω βασικές αρχές²⁰:

- Λαμβάνουμε υπόψη πως η αφήγηση του παιδιού πιθανόν να είναι αποσπασματική και να διακρίνεται από αντιφάσεις. Η διερεύνηση όμως του περιστατικού θα διεξαχθεί από κατάλληλα εκπαιδευμένα άτομα. Εσείς όμως θα χρειαστεί να κάνετε την πρώτη καταγγελία (βλ. διαδικασία πιο κάτω).
- Από τη στιγμή που ένα παιδί μας εμπιστευτεί, είναι σημαντικό να δημιουργήσουμε συνθήκες, ώστε να μπορεί να διεξαχθεί η συζήτηση, **στο πλαίσιο εμπιστευτικότητας και ιδιωτικότητας**.
- Ένα παιδί που έχει κακοποιηθεί αναμένεται να σας πλησιάσει κάποια στιγμή στο τέλος ή στην αρχή της προπόνησης, σε μια αθλητική αποστολή, με τη λήξη ενός αγώνα, όταν θα έχουν τα υπόλοιπα παιδιά αποχωρήσει ή κάποια στιγμή που δε θα είστε απασχολημένος ώστε να υπάρχει ιδιωτικότητα και εμπιστευτικότητα.
- Θα πρέπει να βρείτε ένα χώρο όπου διασφαλίζεται η εχεμύθεια, τουλάχιστον για την ώρα που το παιδί θα μας μιλά. Ταυτόχρονα, ο χώρος πρέπει να προκαλεί ασφάλεια στο παιδί.
- Να θυμάστε ότι ενδέχεται να υπάρχουν κι άλλα παιδιά στον χώρο για τα οποία έχετε ευθύνη για την ασφάλεια τους για αυτό καλύτερα να μην ξεκινήσετε τη διαδικασία συζήτησης με το παιδί έως ότου έχετε προβεί σε όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις για την ασφάλεια των υπολοίπων παιδιών.
- **Πιστεύουμε και δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στο παιδί.** Ακόμα και αν μας ακούγεται κάτι περίεργο, ακόμα και αν κάποια από τα πράγματα που λέγονται δεν ισχύουν, είναι σημαντικό να δείξουμε στο παιδί ότι το πιστεύουμε, για να μπορέσει να συνεχίσει την αφήγησή του.
- Αυτό που μας αποκαλύπτει είναι πολύ σημαντικό για το ίδιο το παιδί, ακόμα και αν δεν είναι περιστατικό σεξουαλικής κακοποίησης, γι' αυτό και του αφιερώνουμε όσο χρόνο χρειάζεται, για να εκφραστεί.
- **Προσεγγίζουμε τη συζήτηση με την απαραίτητη ευαισθησία και σεβασμό.** Αναγνωρίζουμε την ευαλωτότητα του παιδιού, όποια και να είναι η ηλικία του. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, για τους οποίους ένα παιδί δε μίλησε νωρίτερα.
- Αναγνωρίζουμε στο παιδί πόσο δύσκολο είναι αυτό που κάνει.
- Αντιμετωπίζουμε τις οποιεσδήποτε αντιδράσεις του παιδιού ως φυσιολογικές.
- Αν το παιδί φορτιστεί συναισθηματικά, δίνουμε χρόνο, για να μπορέσει να συνεχίσει, όταν είναι έτοιμο.

²⁰ΥΠΠΑΝ (2017). Σελ. 42 (προσαρμογή)



- Αν το παιδί φορτιστεί συναισθηματικά, δίνουμε χρόνο, για να μπορέσει να συνεχίσει, όταν είναι έτοιμο.

Αποφεύγουμε οποιεσδήποτε φράσεις που μπορεί να κάνουν το παιδί να σκεφτεί ότι είμαστε επικριτικοί (π.χ., «Γιατί δεν είπες όχι;», «Γιατί δε μίλησες πιο νωρίς;», «Μα, δέχθηκες το δώρο του;» κ.λπ.).

- **Αντιδρούμε ήρεμα και με ψυχραιμία, αλλά με ενδιαφέρον σε αυτά που ακούμε, για να ενθαρρύνουμε το παιδί να συνεχίσει να μιλά.**
- Είναι σημαντικό να κρατήσουμε ουδέτερη στάση, αφού το παιδί πιθανότατα έχει ιδιαίτερη σχέση με τον δράστη και μπορεί να φοβάται να μιλήσει, για να μην τον θέσει σε κίνδυνο.
- Προσπαθούμε να ακούσουμε, χωρίς να κάνουμε οποιεσδήποτε υποθέσεις, αν έγινε ή αν δεν έγινε κακοποίηση, για να μην υποβάλουμε στο παιδί τις δικές μας σκέψεις.
- **Αντιμετωπίζουμε τις αντιδράσεις του ως φυσιολογικές και αναμενόμενες.**
- Απενοχοποιούμε και καθησυχάζουμε το παιδί («Δεν ευθύνεσαι/φταις εσύ γι' αυτό που σου συνέβηκε»).
- Διαβεβαιώνουμε το παιδί ότι έπραξε σωστά που ανέφερε το γεγονός.
- Ενημερώνουμε το παιδί, ότι θα αναγκαστούμε να σπάσουμε την εχεμύθεια και του εξηγούμε για ποιο λόγο το κάνουμε. Εξηγούμε τις επιλογές και δίνουμε όσες απαραίτητες πληροφορίες μπορούμε για το τι θα ακολουθήσει (π.χ. Εξηγούμε στο παιδί ότι τις πληροφορίες αυτές δεν μπορούμε να τις κρατήσουμε για τον εαυτό μας, γιατί χρειάζεται να μιλήσουμε και σε άλλα πρόσωπα για να μπορέσουμε να το προστατέψουμε).
- Αποφεύγουμε να δώσουμε υποσχέσεις που δεν μπορούμε να τηρήσουμε (π.χ. «δεν θα το πω σε κανέναν», «δεν θα ξαναδείς τον θύτη», κ.α.)
- Επιβεβαιώνουμε στο παιδί ότι είμαστε διαθέσιμοι για ό,τι χρειαστεί στη συνέχεια.
- Ενημερώνουμε το παιδί για ο,τιδήποτε θα κάνουμε στη συνέχεια και του δίνουμε όλες τις σχετικές πληροφορίες. Διαβεβαιώνουμε το παιδί ότι οι περαιτέρω ενέργειες έχουν σκοπό την ασφάλεια και προστασία του.

Δεν κάνουμε διάγνωση ή αξιολόγηση, ρωτώντας διευκρινιστικές ερωτήσεις για απόσπαση περισσότερων πληροφοριών για να καταλήξουμε σε τελικό συμπέρασμα, αλλά διαμορφώνουμε μια ένδειξη υποψίας, η οποία μπορεί να διερευνηθεί από κάποιον ειδικό.



Καταγράφουμε τα κύρια γεγονότα με αναφορά σε πρόσωπα, ώρα και ημερομηνία, συμπεριφορές ατόμων και ο,τιδήποτε άλλο θα μπορούσε να βοηθήσει στην αναφορά του περιστατικού. Σημειώνουμε, επίσης, το όνομα οποιουδήποτε προσώπου ανέφερε το παιδί ή που δυνατόν να ήταν παρόν και να είδε ή άκουσε κάτι. Επιπλέον, σημειώνουμε οποιεσδήποτε παρατηρήσεις σχετικά με τη φυσική κατάσταση του παιδιού (π.χ., εάν το παιδί ήταν κλωμό, έτρεμε, δε διατηρούσε βλεμματική επαφή). Οι σημειώσεις θα πρέπει να είναι ουσιαστικές και όσον το δυνατόν πιο ακριβείς, αλλά δε λαμβάνονται στην παρουσία του παιδιού.

Τηρούμε αυστηρά την εχεμύθεια και αναφέρουμε τι ακούσαμε μόνο στα άτομα τα οποία εμπλέκονται στις διαδικασίες (βλ. πιο κάτω σχετικές κατευθυντήριες γραμμές).

Να θυμόμαστε:

- Ότι μπορεί να είμαστε το πρώτο άτομο, στο οποίο μίλησε το παιδί για την κακοποίηση.
- Αν δεν κάνουμε κάτι, τα παιδιά θα παραμείνουν σε περιβάλλον κακοποίησης χωρίς ποτέ ξανά να νιώσουν ασφαλή, για να σπάσουν τη σιωπή τους.

Ανταπόκριση στην αποκάλυψη ενός παιδιού²¹

- Παραμείνετε ήρεμοι και ψύχραιμοι ώστε να μη φοβηθεί το παιδί.
- Αναγνωρίστε στο παιδί ότι αυτό που κάνει είναι δύσκολο όμως σωστό.
- Διαβεβαιώστε το παιδί ότι δε φταίει σε τίποτα.
- Σιγουρευτείτε πως αυτά που σας λέει είναι κατανοητά.
- Να είστε ειλικρινής από την αρχή ότι δεν μπορείτε να δώσετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να κρατήσετε (π.χ. σπάσιμο της εχεμύθειας - εξηγήστε ότι το κάνετε για να το βοηθήσετε).
- Ακούστε με προσοχή - πάρτε στα σοβαρά αυτά που σας λέει.
- Μην κάνετε συνεχώς ερωτήσεις - μην κάνετε υποθέσεις και εικασίες. Μην ζητάτε περισσότερες πληροφορίες από αυτές που σας έχει δώσει.
- Ενθαρρύνετε το παιδί να μιλήσει με «δικά του λόγια».
- Μην κάνετε αρνητικά σχόλια για τον δράστη.
- Ενημερώνετε το παιδί, ότι θα αναγκαστείτε να σπάσετε την εχεμύθεια και του εξηγείτε ότι αυτό γίνεται για τη δική του ασφάλεια.
- Στο τέλος της συνάντησης βεβαιωθείτε ότι το παιδί είναι σε θέση να επιστρέψει στο σπίτι (μόνο του ή με τη συνοδεία των γονέων/κηδεμόνων του).
- Μην έρθετε σε επαφή με τον δράστη.

²¹NSPCC (2010). Safeguarding and Protecting Children: A Guide for Sportspeople. Sports Coach UK. (p.60)



Καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης παιδιού

Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία, η νομική υποχρέωση καταγγελίας περιστατικού σεξουαλικής κακοποίησης κατά ενός παιδιού ανήκει στο **άτομο** στο οποίο επέρχεται σε γνώση η σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση ανηλίκου.

Ο Νόμος καθιστά ποινικά υπεύθυνα οποιαδήποτε άτομα τα οποία έχουν γνώση για την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση ανήλικου αλλά παραλείπουν να καταγγείλουν ή να προωθήσουν καταγγελία σχετικά (άρθρο 30).

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι μόνο με καταγγελία της κακοποίησης το παιδί θα μπορεί να λάβει όλη τη στήριξη, βοήθεια, θεραπεία και προστασία που δικαιούται από τις αρμόδιες αρχές. Αυτός είναι και ο πρώτιστος λόγος για την προώθηση καταγγελίας. Χωρίς τη δική μας παρέμβαση και καταγγελία το παιδί θα παραμείνει στο κακοποιητικό περιβάλλον χωρίς άλλο τρόπο να σπάσει τη σιωπή του.

Διαδικασία καταγγελίας

Ο εμπλεκόμενος προβαίνει σε γραπτή και επώνυμη καταγγελία άμεσα, για περαιτέρω χειρισμό του περιστατικού.

- Επισημαίνεται πως η καταγγελία **δεν αποστέλλεται με τηλεμοιότυπο** για σκοπούς προστασίας προσωπικών δεδομένων.
- Το άτομο που δέχεται την αποκάλυψη του παιδιού για κακοποίηση έχει και τη νομική ευθύνη για προώθησή της.
- Η διευθέτηση για καταγγελία γίνεται είτε στην Ειδική Ανακριτική Ομάδα που έχει συσταθεί στο Αρχηγείο Αστυνομίας από την 1η Ιανουαρίου 2017, **Τηλ: 22808691** (παγκύπριος αριθμός), είτε στον Κλάδο Διερεύνησης Υποθέσεων Σεξουαλικής Κακοποίησης Ανηλίκων, της Υ.Δ.Υ..ΕΠ, Τ.Κ.Ε, Αρχηγείου Αστυνομίας, τηλ. 22808691.

Η καταγγελία προηγείται της ενημέρωσης είτε της Ομοσπονδίας είτε των οικείων του ανήλικου.

Μόνο η Αστυνομία ή με την καθοδήγηση της αστυνομίας ενημερώνονται οι γονείς ή οποιοδήποτε άλλο άτομο το οποίο πρέπει να λάβει γνώση.

Εκτός του ότι αυτό ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του Νόμου, επίσης εξασφαλίζει την αποφυγή επηρεασμού μαρτυρίας καθώς και αφαιρεί τη δύσκολη θέση, στην οποία μπορεί να βρεθεί ο καταγγέλλων έναντι των γονέων/κηδεμόνων του ανήλικου, εφόσον θα μπορεί απλά να επικαλεστεί τον Νόμο και την επιβαλλόμενη διαδικασία από τον ΚΟΑ χωρίς ο ίδιος να έχει οποιαδήποτε διακριτική ευχέρεια.

Σε κάθε περίπτωση αυτό που έχει σημασία και προέχει είναι ότι η προστασία ανήλικων θυμάτων είναι πρώτιστο μέλημα όλων των πολιτών και επαγγελματιών, που εργάζονται με ανήλικα άτομα.



Ενημέρωση Ομοσπονδίας

Η ενημέρωση της Ομοσπονδίας ή οποιουδήποτε άλλου Εμπλεκόμενου λαμβάνει χώρα μόνο από την Αστυνομία ή με την καθοδήγηση της Αστυνομίας.

- Κάθε Ομοσπονδία οφείλει να έχει καθορίσει Αρμόδιο Άτομο για τη διαχείριση περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, σωματικής ή ψυχολογικής κακοποίησης, σεξουαλικής παρενόχλησης ή κακοποίησης ανηλίκων.
- Το άτομο το οποίο είτε έχει εντοπίσει σεξουαλική κακοποίηση είτε στο οποίο έχει γίνει αποκάλυψη σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης παιδιού άμεσα θα προβαίνει σε καταγγελία στις αρμόδιες αρχές.
- Εφόσον έχει γίνει η καταγγελία στις αρμόδιες αρχές ο καταγγέλλων την κακοποίηση θα ενημερώνει το Αρμόδιο Άτομο της Ομοσπονδίας.
- Το Αρμόδιο Άτομο θα ενημερώσει τον προϊστάμενο της ομοσπονδίας.
- Σε περίπτωση που εμπλέκονται παιδιά άλλων Ομοσπονδιών θα πρέπει να προωθηθεί η καταγγελία στις αρμόδιες αρχές (δλδ στην αστυνομία) και, ακολούθως και πάντα με οδηγίες της αστυνομίας θα ενημερώνεται το Αρμόδιο Άτομο της άλλης Ομοσπονδίας.
- **Στις περιπτώσεις όπου παρατηρείται επιβλαβής σεξουαλική συμπεριφορά μεταξύ παιδιών κάτω των 14 ετών, γίνεται καταγγελία στην αστυνομία και η αστυνομία προτείνει τις ανάλογες παρεμβάσεις. Μόνο η Αστυνομία μπορεί να προβεί σε εύρημα ότι τα εμπλεκόμενα παιδιά δεν αντιμετωπίζουν ποινική ευθύνη.**
- Το Αρμόδιο Άτομο μπορεί, αναλόγως του περιστατικού και με την έγκριση των διωκτικών αρχών, να επικοινωνήσει με τις πιο κάτω υποστηρικτικές υπηρεσίες για παροχή στήριξης μετά την καταγγελία προς το άτομο που έχει προβεί σε καταγγελία ή και άλλα παιδιά στην Ομοσπονδία:
 - Hope for Children (HFC) :
 - Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ):
<https://www.familyplanning.org.cy>
 - Αθλητικοί, συμβουλευτικοί ή κλινικοί ψυχολόγοι. Το Αρμόδιο Άτομο του ΚΟΑ θα μπορεί να παρέχει καθοδήγηση για την εύρεση αυτών των επαγγελματιών όταν αυτό ζητηθεί.

Η στήριξη και ο χειρισμός του παιδιού-θύματος λαμβάνει χώρα από το Σπίτι του Παιδιού και τις αρμόδιες υπηρεσίες οι οποίες και θα καθοδηγούν ανάλογα τις Ομοσπονδίες κατά την επιστροφή του παιδιού-θύματος στις αθλητικές του δραστηριότητες.



Ενημέρωση γονέων/κηδεμόνων

Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία δεν απαιτείται από το άτομο που θα προχωρήσει στην καταγγελία περιστατικού σεξουαλικής κακοποίησης να ενημερώσει και να εξασφαλίσει συγκατάθεση από τους γονείς/κηδεμόνες του θύματος και των δραστών για την προώθηση της γραπτής καταγγελίας περιστατικού.

Η οποιαδήποτε ενημέρωση γονέων/κηδεμόνων ή/και οποιονδήποτε εμπλεκόμενων γίνεται αποκλειστικά από την Αστυνομία ή/και σε συνεννόηση με την Αστυνομία.

Η προτεινόμενη διαδικασία ενημέρωσης των γονέων/κηδεμόνων, **αφού γίνει η καταγγελία από τον εμπλεκόμενο**, διενεργείται σε συνεργασία με το Αρμόδιο Άτομο της Ομοσπονδίας και τις οδηγίες της Αστυνομίας.

Τονίζεται ότι θα πρέπει να αποφεύγεται η παροχή περισσότερων πληροφοριών από όσες είναι αναγκαίες στους γονείς/κηδεμόνες, καθότι υπάρχει κίνδυνος να επηρεαστεί πιθανή μαρτυρία²².

- Σε περίπτωση που οι φερόμενοι ως δράστες είναι συγγενικά άτομα του ανήλικου θύματος (γονείς, αδέρφια), οι γονείς/κηδεμόνες θα ενημερωθούν για την καταγγελία του περιστατικού από τα αρμόδια Γραφεία Αστυνομίας που θα αναλάβουν στη συνέχεια τον χειρισμό της περίπτωσης.
- Σε περίπτωση που οι φερόμενοι ως δράστες δεν είναι συγγενικά άτομα του ανήλικου θύματος, τότε ενημερώνονται άμεσα οι γονείς του θύματος για την καταγγελία του ατόμου στις αρμόδιες αρχές, λόγω νομικής του υποχρέωσης.
- **Δεν αποτελεί εξαίρεση των πιο πάνω διαδικασιών η περίπτωση κατά την οποία εμπλέκεται εμπλεκόμενος στον ίδιο αθλητικό οργανισμό, ομοσπονδία, σωματείο, σύλλογο ή όμιλο με το θύμα.**
- Σε περίπτωση που οι φερόμενοι ως δράστες είναι ανήλικα άτομα, μη συγγενείς του θύματος και αθλητές του ίδιου οργανισμού ή ομοσπονδίας, θα ενημερώνονται για την καταγγελία οι γονείς, τόσο του θύματος όσο και των φερόμενων ως δραστών.

Να θυμάστε ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της όλης διαδικασίας που ακολουθούμε. Πρέπει να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη, η ασφάλεια και η προστασία τους.

²²ΥΠΠΑΝ. (2017). Σελ. 44-45 (προσαρμογή)



Σπίτι του Παιδιού

Η Κυπριακή Δημοκρατία λειτουργεί από τον Σεπτέμβριο του 2017 ένα πολυθεματικό κέντρο υπηρεσιών στήριξης των παιδιών θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης. Στο Κέντρο παρέχονται όλες οι αναγκαίες υπηρεσίες κάτω από την ίδια στέγη με πολυθεματική και φιλική προς το παιδί προσέγγιση. Συνεπώς, στο Κέντρο διεξάγεται η δικανική συνέντευξη (κατάθεση) του παιδιού από ειδικά εκπαιδευμένο αστυνομικό, η αξιολόγηση και η στήριξή του από Κλινικό Ψυχολόγο, η κοινωνική στήριξη του παιδιού και της οικογένειας από Κοινωνικό Λειτουργό, ιατροδικαστική εξέταση (εφόσον κριθεί σκόπιμο), παιδιατρική εξέταση και όποια άλλη υπηρεσία κριθεί σκόπιμη από την πολυθεματική ομάδα.

Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων εποπτεύει και χρηματοδοτεί τη λειτουργία του Σπιτιού του Παιδιού, τη διαχείριση του οποίου έχει αναθέσει στον μη κυβερνητικό οργανισμό Hope For Children, CRC Policy Center. Το Σπίτι αποτελεί σύμπραξη τεσσάρων Υπουργείων (Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, Υγείας, Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας). Η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας παραπέμπουν όλες τις αναφορές υποψίας σεξουαλικής κακοποίησης/εκμετάλλευσης στο Σπίτι του Παιδιού για περαιτέρω διερεύνηση και στήριξη των εμπλεκόμενων παιδιών και των οικογενειών τους.

Συναισθηματικές επιπτώσεις σε εμπλεκόμενους που προβαίνουν σε καταγγελίες

Γνωρίζοντας ότι η σεξουαλική κακοποίηση δυστυχώς συμβαίνει όχι μόνο εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος αλλά μπορεί και να προκύψει στο αθλητικό περιβάλλον προκαλούνται αισθήματα απογοήτευσης, λύπης αλλά και κάποιες φορές έκπληξης.

Το να υπάρχουν καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση από θύτες προπονητές/ριες, φυσιοθεραπευτές/ριες ή εθελοντές/ριες στον αθλητισμό προκαλεί αισθήματα θυμού γιατί τα παιδιά εναποθέτουν όλη τους την εμπιστοσύνη σε ενήλικες οι οποίοι την καταχράστηκαν.

Επίσης μπορεί να δημιουργηθούν αισθήματα ενοχών από πλευράς των συναδέλφων αισθανόμενοι ότι ίσως θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερα για να σταματήσουν την κακοποίηση. Μια «γρήγορη» αντίδραση μπορεί να είναι η άρνηση της πιθανότητας να έχει συμβεί η κακοποίηση. Το να προχωρήσει ένας ενήλικας σε καταγγελία κατά ενός συνάδελφου ή συνεργάτη μπορεί να είναι εξίσου δύσκολο. **Ωστόσο η κυπριακή νομοθεσία υπογραμμίζει ότι σε περιπτώσεις όπου υπάρχει η πιθανότητα για κακοποίηση ενός παιδιού, τίθεται σε προτεραιότητα το συμφέρον του παιδιού και δεν υπάρχει διακριτική ευχέρεια.**

Ακούγοντας για περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να προκληθούν έντονα συναισθήματα. Αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα και τις σκέψεις που μας δημιουργήθηκαν, όταν βρεθούμε εμπλεκόμενοι στην αντιμετώπιση περιστατικού κακοποίησης. Είναι σημαντικό να κάνουμε ό,τι χρειάζεται για δική μας προσωπική ασφάλεια και υγεία. Αν χρειαστεί, ζητούμε βοήθεια και στήριξη από κάποιο ειδικό ψυχολόγο.



Το Σπίτι του Παιδιού²³ μπορεί να παρέχει καθοδήγηση και στήριξη σε οποιονδήποτε εμπλεκόμενο ζητήσει καθοδήγηση. Επίσης το Σπίτι του Παιδιού και η πολύ-θεματική ομάδα που λειτουργεί εντός του μπορεί να παρέχει καθοδήγηση για την αντιμετώπιση και χειρισμού του παιδιού αφότου επιστρέψει στις αθλητικές του δραστηριότητες μετά την καταγγελία.

Όπως τονίστηκε στο κεφάλαιο της Διαχείρισης, αποτελεί νομική υποχρέωση για οποιοδήποτε στον χώρο του αθλητισμού, όταν αναγνωρίσει ή υποπτευθεί σεξουαλική κακοποίηση ή/εκμετάλλευση να προβεί άμεσα σε καταγγελία στην αστυνομία.

Μύθοι και πραγματικότητες

Υπάρχει ένας αριθμός μελετών που επικεντρωθήκαν στους πιο διαδεδομένους μύθους γύρω από το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης ή/και εκμετάλλευσης, τόσο στην ευρύτερη κοινωνία²⁴, όσο και στον αθλητισμό²⁵. Η αποδοχή αυτών των μύθων, έχει κάποιες συνέπειες. Πιο συγκεκριμένα, άτομα που αποδέχονται μύθους γύρω από το θέμα, είναι λιγότερο ικανά στο να αναγνωρίσουν μια κατάσταση ως σεξουαλική κακοποίηση, ακόμα και όταν πληροί τα κριτήρια όπως ορίζονται από το νόμο. Επίσης, μπορεί να έχουν αρνητική αντίληψη για άτομα με εμπειρία σεξουαλικής κακοποίησης ή και να αποτρέψουν ένα άτομο από την υποβολή παραπόνου.

Ως εκ τούτου η απομυθοποίηση είναι απαραίτητο συστατικό, όποιας προσπάθειας επιμόρφωσης στα πλαίσια της πρόληψης.

Πιο κάτω ακολουθούν μύθοι και πραγματικότητες (στη βάση ευρημάτων), τόσο για την ευρεία διάσταση του θέματος της σεξουαλικής κακοποίησης ή/και εκμετάλλευσης, αλλά και ειδικότερα στο Αθλητισμό:

Μύθος: Η σεξουαλική κακοποίηση είναι ένα σοβαρό πρόβλημα, αλλά επηρεάζει μόνο ένα μικρό αριθμό παιδιών και δε συμβαίνει συχνά.

Πραγματικότητα: Το Συμβούλιο της Ευρώπης αναφέρει ότι ένα στα πέντε παιδιά μέχρι την ηλικία των 18 χρόνων έχει βιώσει κάποιου είδους σεξουαλική βία. Έρευνα που έχει διεξαχθεί από το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου (2015) και μελετά, συγκεκριμένα, τα κυπριακά δεδομένα, αναφέρει ότι ένα στα τέσσερα παιδιά στην Κύπρο έχει βιώσει κάποιου είδους σεξουαλική κακοποίηση. Σύμφωνα με πρόσφατα στατιστικά στοιχεία που διατηρεί ο ανθρωπιστικός οργανισμός Hope for Children²⁶ κατά την περίοδο του 2019 το Σπίτι του Παιδιού παγκύπρια έλαβε παραπομπές για να εξυπηρετήσει 294 παιδιά (279 ως θύματα, 12 ως φερόμενοι θύτες, 1 ως θύμα και φερόμενος ως θύτης και 2 ως μάρτυρες). Ανά επαρχία εξυπηρετήθηκαν στη Λευκωσία 109 παιδιά (37,1%), στη Λεμεσό 89 παιδιά (30,3%), στη Λάρνακα 54 παιδιά (18,4%), στην Πάφο 29 παιδιά (9,9%), στην Αμμόχωστο 12 παιδιά (4,1%) και από άλλες χώρες 1 παιδί (0,3%).

²³<https://www.uncrcpc.org.cy/programmes>

²⁴Lonsway, K.A. and Fitzgerald, L.F. (1994). Rape Myths. In Review. Psychology of Women Quarterly, 18(2): 133-321

²⁵Myths and evidence – learning from our journey, Celia Brackenridge, Director, Centre for Youth Sport and Athlete Welfare, Brunel University, West London, UK. Keynote address to the conference "How Safe is Your Sport" held at the Excel Sports Centre, Coventry on Feb 25th 2010, hosted by the Coventry Sports Foundation and the NSPCC Child Protection in Sport Unit. Ανακτήθηκε από: https://stillmedab.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/IOC/Who-We-Are/Commissions/Medical-and-Scientific-Commission/Sexual-Harassment-and-Abuse-in-Sport/EN-Myths-about-abuse-in-sport.pdf#_ga=2.126340813.1528007165.1615132971-755968413.1611150486

²⁶Hope for Children (UNCRCPC): <https://www.uncrcpc.org>

Κατά την περίοδο του 2020 το Σπίτι του Παιδιού παγκύπρια έλαβε παραπομπές για να εξυπηρετήσει 324 παιδιά (296 ως θύματα, 14 ως φερόμενοι θύτες, 6 ως θύματα και φερόμενοι ως θύτες και 8 ως μάρτυρες). Ανά επαρχία εξυπηρετήθηκαν στη Λευκωσία 127 παιδιά (39,2%), στη Λεμεσό 98 παιδιά (30,2%), στη Λάρνακα 49 παιδιά (15,1%), στην Πάφο 35 παιδιά (10,8%) και στην Αμμόχωστο 15 παιδιά (4,6%).

Μύθος: Πολλά παιδιά πλάθουν ιστορίες σεξουαλικής κακοποίησης, όπως διαφαίνεται από το γεγονός ότι πολλές υποθέσεις πέφτουν στο δικαστήριο, ή τίθενται υπό αμφισβήτηση.

Πραγματικότητα: Φαίνεται ότι είναι σπάνιο, παιδιά να κατηγορήσουν ψευδώς κάποιον ενήλικα για σεξουαλική κακοποίηση²⁷. Στη πραγματικότητα, πολλές φορές η σεξουαλική κακοποίηση δεν αναγνωρίζεται, ή αναγνωρίζεται αργότερα στη ζωή, λόγω του ότι πολλά παιδιά κακοποιούνται μετά από διαδικασία αποπλάνησης. Ο αριθμός ψευδών κατηγοριών για σεξουαλική κακοποίηση παιδιού, είναι αρκετά πιο μικρός από τον αριθμό παιδιών που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση, αλλά δεν έχουν καταγγείλει το συμβάν, ή από αυτά που αρνούνται, λόγω πίεσεων ότι έχει γίνει.

Μύθος: Τα άτομα που διαπράττουν σεξουαλική κακοποίηση σε παιδιά είναι παιδόφιλοι.

Πραγματικότητα: Ο όρος παιδόφιλος χρησιμοποιείται λανθασμένα από το ευρύ κοινό και τα ΜΜΕ, όταν αναφέρονται σε περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Στη πραγματικότητα, μόνο ένα μικρό ποσοστό των δραστών πληροί τα διαγνωστικά κριτήρια για παιδοφιλία²⁸. Ο όρος «παιδόφιλος» χρησιμοποιείται, μετά από διάγνωση από εγκεκριμένο και προσοντούχο επαγγελματία ψυχικής υγείας, για να χαρακτηρίσει ενήλικα άτομα, που έχουν αποκλειστική, ή μη-αποκλειστική έλξη σε παιδιά προεφηβικής ηλικίας (συνήθως κάτω των 13 χρονών), βάση κριτηρίων²⁹. Οι δράστες σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών δεν είναι ένα ομοιογενές σύνολο. Μπορεί να είναι άντρες ή γυναίκες, ετερόφυλοι, ομοφυλόφιλοι ή αμφίφυλοι, παντρεμένοι/ες ή άγαμοι/ες, οποιοσδήποτε κοινο-οικονομικού στάτους.

Μύθος: Αν οι θύτες έχουν το ίδιο φύλο με τα θύματά τους είναι ομοφυλόφιλοι και οι ομοφυλόφιλοι έχουν μεγαλύτερη τάση για σεξουαλική κακοποίηση. Η σεξουαλική κακοποίηση ενός ετερόφυλου ατόμου θα το κάνει ομοφυλόφιλο.

Πραγματικότητα: Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν είναι παράγοντας που επηρεάζει τη τάση για διάπραξη σεξουαλικής κακοποίησης. Θύτες του ίδιου φύλου με τα θύματά τους δεν είναι απαραίτητα ομοφυλόφιλα άτομα και δεν ικανοποιούν την έλξη τους, αλλά την ανάγκη για εξουσία, κυριαρχία και έλεγχο. Επιπρόσθετα δεν υπάρχουν στοιχεία που να δείχνουν ότι ομοφυλόφιλα άτομα έχουν ροπή προς τη σεξουαλική κακοποίηση ή ότι η όλη τους συμπεριφορά περιστρέφεται γύρω από το σεξ. Τόσο ετερόφυλα, όσο και ομοφυλόφιλα άτομα είναι θύματα σεξουαλικής κακοποίησης.

²⁷Trocme, N. and Bala, N. (2005). False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*, 29(12): 1333-1345. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.06.016>.

²⁸Hall, R.C.W. and Hall, R.C.W. (2009). A profile of pedophilia: Definition, characteristics of offenders, recidivism, treatment outcomes, and forensic issues. *Focus: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 7(4): 522-537.

²⁹American Psychiatric Association (2020). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed., text revision)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.



Μύθος: Τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο κακοποιούνται πιο συχνά.

Πραγματικότητα: Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών δεν κάνει καμιά διάκριση όσον αφορά την κοινωνική τάξη.

Αθλητικό περιβάλλον

Όπως θα ήταν αναμενόμενο από το γεγονός ότι ο αθλητισμός είναι αντανάκλαση της κοινωνίας, και κοινωνικό και πολιτισμικό προϊόν, αντίστοιχοι μύθοι υπάρχουν και σε αυτόν. Η συστηματική έρευνα τως τελευταίων δεκαετιών στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, έχει βοηθήσει στη κατανόηση της συμπεριφοράς των δραστών και τις συνέπειες στους επιβιώσαντες, έχει αναδείξει την ανάγκη για πολιτικές προστασίας και πρόληψης, αλλά έχει αναδείξει την ίδια στιγμή και μύθους γύρω από το θέμα. Όπως έχει αναφερθεί και πιο πάνω, οι μύθοι και η αναπαραγωγή τους, παρεμβαίνουν στην διαδικασία πρόληψης, προστασίας και καταγγελίας περιστατικών.

Μύθος: «Δεν συμβαίνει στο δικό μας άθλημα.»

Πραγματικότητα: Η κακοποίηση συμβαίνει σε όλα τα αθλήματα και δεν υπάρχουν αθλήματα με «ανοσία» ή χωρίς την ανάγκη για πρόληψη και προστασία των παιδιών³⁰.

Μύθος: Η ύπαρξη κανονισμών/ πολιτικών προστασίας των παιδιών-αθλητών/ριων είναι αχρείαστη και επηρεάζει την αθλητική απόδοση.

Πραγματικότητα: Δεν είναι ασυνήθιστο να υπάρχουν προπονητές/ες και άλλοι/ες εμπλεκόμενοι/ες στον αθλητισμό οι οποίοι/ες έχουν ενστάσεις και που ισχυρίζονται ότι οι πολιτικές προστασίας και πρόληψης της ευημερίας του/της αθλητή/ριας, παρεμβαίνουν στη διαδικασία της προπόνησης και επηρεάζουν την επίδοση. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή οι προπονητές/ριες παραδοσιακά εκλαμβάνονταν ως οι απόλυτοι άρχοντες με απόλυτη εξουσία πάνω στους/στις αθλητές/ριές τους, και οι όποιες πολιτικές πρόληψης και προστασίας, ενδυναμώνουν τον/την αθλητή/ρια. Η πραγματικότητα είναι πως οι πολιτικές αυτές εισάγονται για το δικαίωμα του παιδιού να το μεταχειρίζονται ως ανθρώπινη οντότητα με αναπτυξιακές, σωματικές και συναισθηματικές ανάγκες. Φαίνεται επίσης ότι όσο πιο ψηλό το επίπεδο, τόσο πιο ψηλή η πιθανότητα και η συχνότητα κακοποίησης. Όσον αφορά την απόδοση, ο/η ευτυχισμένος/η αθλητής/ρια, που νιώθει ασφαλής, έχει περισσότερες πιθανότητες να αποδώσει καλύτερα από τον κακοποιημένο/η. Η πρόληψη και προστασία των αθλητών/ριων δεν αντιτίθεται της απόδοσης και των επιτευγμάτων. Για την ακρίβεια είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Αν γίνει κατανοητό στους/στις προπονητές/ριες ότι η πρόληψη και προστασία για το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης, αλλά και άλλων μορφών κακοποίησης, είναι απαραίτητο κομμάτι και της δικής τους επιμόρφωσης και εκπαίδευσης, τότε ίσως να έχουμε λιγότερα τραγικά περιστατικά, λιγότερη αποσύνδεση από τον αθλητισμό και αθλητές/ριες που ζουν με λιγότερες από τις αρνητικές συνέπειες προβληματικών πρακτικών.

³⁰Fasting, K., Brackenridge, C.H. and Sundgot-Borgen, J. (2003). Experiences of sexual harassment and abuse amongst Norwegian elite female athletes and nonathletes, Research Quarterly for Exercise and Sport, 74(1): 74-97.



Μύθος: Η αποκαλυπτική ένδυση σε πολλά αθλήματα οδηγεί σε αυξημένη κακοποίηση.

Πραγματικότητα: Η ανεξέλεγκτη σεξουαλική ορμή και ο ισχυρισμός ότι η θέα ενός σώματος με αθλητική ενδυμασία προκαλεί δεν υφίστανται. Στις πλείστες περιπτώσεις η κακοποίηση συμβαίνει σε χρόνο και χώρο εκτός προπόνησης, και είναι προμελετημένη. Η πραγματικότητα είναι πως πολλοί παραβάτες προβαίνουν σ' αυτές τις πράξεις για να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για εξουσία, κυριαρχία και έλεγχο.

Μύθος: Η κακοποίηση είναι πιθανόν πιο συχνή σε αθλήματα που υπάρχει κοντινή επαφή/άγγιγμα ή επαφή για βοήθεια στην εκτέλεση ασκήσεων.

Πραγματικότητα: Από ότι φαίνεται από τα ερευνητικά ευρήματα, δεν υπάρχει συσχετισμός μεταξύ βοήθειας σε ασκήσεις ή στήριξης με τα χέρια (spotting) και σεξουαλικής κακοποίησης³¹. Πιθανόν όμως, σε αθλήματα που είναι αναγκαία η επαφή, οι στιγμές και καταστάσεις εκείνες να είναι πρόσφορο έδαφος για κεκαλυμμένη κακοποίηση. Περιπτώσεις αγγιγμάτων στα γεννητικά όργανα κατά τη διάρκεια μαλάξεων ή διατάσεων έχουν αναφερθεί σε συνεντεύξεις αθλητών. Επίσης έχουν καταγραφεί περιπτώσεις αποπλάνησης και παραπλάνησης για να βρεθούν αθλητές/ριες στο δωμάτιο μασάζ μόνοι με το προπονητή, χωρίς την παρουσία άλλου ατόμου, ζητήθηκε από αθλητές να αφαιρέσουν όλα τα ρούχα, με πρόσχημα τη χαλάρωση, και κατά διάρκεια του μασάζ υπήρχε άγγιγμα και επαφή, είτε στα γεννητικά όργανα, είτε στο στήθος. Συνεπώς, είναι αναγκαία η θέσπιση και εφαρμογή πρωτοκόλλων, ανάλογα των επαγγελματιών της νοσηλευτικής και φυσιοθεραπείας. Τα πρωτοκόλλα αυτά βοηθούν και προστατεύουν και τις δυο πλευρές, αποσαφηνίζουν τι αναμένεται ως ορθή πρακτική και βοηθούν στην αναγνώριση κακοποιητικών πράξεων.

Μύθος: Τα ομαδικά αθλήματα είναι ασφαλή και η πιθανότητα να προκύψει σεξουαλική κακοποίηση είναι ανύπαρκτη σε αυτά.

Πραγματικότητα: ΟΛΑ τα είδη κακοποίησης μπορεί να συμβούν σε ΟΛΑ τα αθλήματα. Κανένα άθλημα δεν έχει «ανοσία» από κακοποιητικές συμπεριφορές. Αθλητές ατομικών αθλημάτων προπονούνται πολλές φορές σε ομάδες και αθλητές ομαδικών αθλημάτων πολλές φορές προπονούνται ατομικά. Ο τύπος του αθλήματος δε είναι στοιχείο πρόβλεψης για την εμφάνιση και συχνότητα περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης. Ενδεικτικά, μια από τις σοβαρότερες περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης στον παιδικό αθλητισμό, ήταν στον παιδικό ποδόσφαιρο στην Αγγλία (υπόθεση Barry Bennel).

Μύθος: «Όλοι μας οι προπονητές είναι πιστοποιημένοι και κατά νόμο εγκεκριμένοι, άρα δεν χρειάζεται να ανησυχούμε».

Πραγματικότητα: Παρά τις πρόνοιες της νομοθεσίας η οποία απαιτεί όπως οποιοσδήποτε απασχολείται σε δραστηριότητες όπου υπάρχουν παιδιά (π.χ. προπονητές/ριες, φυσιοθεραπευτές/ριες κτλ) προσκομίζει πιστοποιητικό λευκού ποινικού μητρώου για σεξουαλικά αδικήματα έναντι παιδιών, δεν υπάρχει καμία διαδικασία η οποία να μπορεί να προβλέψει 100% εάν κάποιος θα προβεί σε αδίκημα παιδεραστίας. Εξάλλου το αναφερόμενο πιστοποιητικό καλύπτει μόνο όσους έχουν ήδη καταδικαστεί για σεξουαλικά αδικήματα έναντι παιδιών και δεν μπορεί να αποκαλύψει κάποιον ο οποίος θα δράσει για πρώτη φορά ή που έχει ξαναδράσει αλλά δεν καταγγέλθηκε ή δεν καταδικάστηκε από Δικαστήριο. Οποιοσδήποτε αναγκαίες επαγγελματικές πιστοποιήσεις δεν προβαίνουν ούτε και μπορούν να προβούν σε ευρήματα επικινδυνότητας για το κατά πόσο ο εποπτευόμενος μπορεί να προχωρήσει στη διάπραξη οποιασδήποτε αξιόποινης πράξης.

³¹Fasting, K., Brackenridge, C.H. and Sundgot-Borgen, J. (2003) Experiences of sexual harassment and abuse amongst Norwegian elite female athletes and non-athletes, Research Quarterly for Exercise and Sport, 74(1):84-97.



Μύθος: Δεν υπάρχει σεξουαλική κακοποίηση σε αθλήματα που το περιβάλλον είναι μόνο για αγόρια ή μόνο για κορίτσια.

Πραγματικότητα: Όπως έχει διαφανεί, σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να προκύψει τόσο από προπονητές διαφορετικού φύλου με τους αθλητές, όσο και του ιδίου φύλου. Επιπλέον, τόσο άντρες, όσο και γυναίκες μπορεί να είναι δράστες κακοποίησης, και η κακοποίηση δεν κάνει διάκριση όσον αφορά τα θύματα, τα οποία μπορεί να είναι άντρες και γυναίκες, αγόρια και κορίτσια. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός, φαίνεται να μην έχει κανένα συσχετισμό με τη σεξουαλική κακοποίηση, είτε από την πλευρά του θύτη, είτε από τη πλευρά του θύματος³².

Άλλες μορφές κακοποίησης παιδιών στον αθλητισμό

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας³³ ορίζει τη κακοποίηση και παραμέληση παιδιών ως:

«Όλες τις μορφές σωματικής ή/και συναισθηματικής κακομεταχείρισης, σεξουαλικής κακοποίησης, παραμέλησης και αμελούς μεταχείρισης ή εμπορικής και άλλης εκμετάλλευσης, που έχει ως αποτέλεσμα πραγματική ή δυνητική βλάβη στην υγεία, επιβίωση, ανάπτυξη ή αξιοπρέπεια του παιδιού, στο πλαίσιο μια σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή εξουσίας».

Παρόλο που το παρόν εγχειρίδιο αναφέρεται στη σεξουαλική κακοποίηση ή/και εκμετάλλευση και στις προηγούμενες παραγράφους έχει γίνει εκτενής περιγραφή και ανάλυση, κρίθηκε αναγκαίο να αναφερθούν και οι άλλες μορφές κακοποίησης όπως προκύπτουν από τη διεθνή βιβλιογραφία. Η αναγκαιότητα έγκειται στο γεγονός ότι αυτή είναι η πρώτη προσπάθεια επιμόρφωσης προς όλους τους εμπλεκόμενους στον χώρο του κυπριακού αθλητισμού και ως εκ τούτου είναι απαραίτητο να αναγνωριστούν και οι υπόλοιπες κακοποιητικές συμπεριφορές προς τα παιδιά στον χώρο του αθλητισμού. Συχνά, στο αθλητικό περιβάλλον, τέτοιες συμπεριφορές είναι κανονικοποιημένες και σχεδόν αποδεκτές, ένεκα της ιδιαίτερης κουλτούρας για αθλητική απόδοση και των δομών εξουσίας, όπως έχουν άλλωστε αναλυθεί και πιο πάνω.

Παραμέληση

Με βάση τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2006), η παραμέληση περιλαμβάνει, τόσο μεμονωμένα περιστατικά, αλλά και το διαχρονικό μοτίβο αποτυχίας του γονέα, συγγενή ή άλλου ενήλικα να παρέχει τα απαραίτητα για την ανάπτυξη και ευημερία του παιδιού, όταν ο γονέας, συγγενής ή άλλος ενήλικας είναι σε θέση να το κάνει.

Πιο απλά, παραμέληση είναι να μην ικανοποιούνται οι βασικές σωματικές και ψυχολογικές ανάγκες του παιδιού. Είναι μια μορφή παιδικής κακοποίησης η οποία μπορεί να έχει σοβαρές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη ζωή του παιδιού. Μπορεί να προκαλέσει σοβαρή βλάβη, ακόμα και θάνατο.

³²Kirby, S., Greaves, L. and Hankivsky, O. (2000) The Dome of Silence: Sexual harassment and abuse in sport. London: Zed Books.

³³World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence / World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. World Health Organization. Ανακτήθηκε από: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>.



Οι τέσσερις βασικές μορφές παραμέλησης είναι:

- Σωματική: ανεπαρκής κάλυψη των βασικών αναγκών του παιδιού, όπως φαγητό, ένδυση, καταφύγιο ή ανεπαρκής επιτήρηση του παιδιού ή παροχή ασφάλειας.
- Εκπαιδευτική: ανεπαρκής εξασφάλιση μόρφωσης και εκπαίδευσης του παιδιού.
- Συναισθηματική: ανεπαρκής κάλυψη των αναγκών του παιδιού για ανατροφή, για παράδειγμα, αγνόηση, εξευτελισμός, εκφοβισμός και απομόνωση.
- Ιατρική: ανεπαρκής παροχή της δέουσας φροντίδας για την υγεία του παιδιού, άρνηση φροντίδας ή αγνόηση ιατρικών συστάσεων.

Στον αθλητισμό, παραδείγματα παραμέλησης μπορεί να περιλαμβάνουν τον/την προπονητή/ρία ή άτομο που επιβλέπει, επιλαμβανόμενα να:

- Αποτυγχάνει να διασφαλίζει ότι τα παιδιά είναι ασφαλή.
- Εκθέτει να παιδιά σε ακατάλληλο περιβάλλον, όπως υπερβολικό κρύο ή ζέστη ή ακραίες καιρικές συνθήκες χωρίς να διασφαλίζει κατάλληλη ένδυση ή ενυδάτωση.
- Εκθέτει τα παιδιά σε αχρείαστο ρίσκο τραυματισμού, αγνοώντας τις πρακτικές και κανόνες ασφάλειας.
- Αποτυγχάνει να διασφαλίζει την ασφαλή χρήση του εξοπλισμού.
- Ζητά από τα παιδιά να συμμετέχουν σε αγώνα ή προπόνηση όταν είναι τραυματισμένα ή άρρωστα.

Σωματική κακοποίηση

Η σωματική κακοποίηση ορίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2006) ως, η εσκεμμένη χρήση σωματικής δύναμης ενάντια σε παιδί, η οποία προκαλεί- ή έχει μεγάλη πιθανότητα να προκαλέσει- βλάβη στην υγεία, επιβίωση, ανάπτυξη και αξιοπρέπεια του παιδιού. Αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, κτύπημα, δαρμό, κλότσημα, δάγκωμα, στραγγαλισμό, ζεμάτισμα, κάψιμο, δηλητηρίαση, πνιγμό ή άλλη μέθοδο σκόπιμης βλάβης.

Στον παιδικό αθλητισμό σωματική κακοποίηση μπορεί να προκύψει:

- Όταν η φύση και η ένταση της προπόνησης ή του αγώνα είναι τέτοια που να ξεπερνά τα αναπτυξιακά όρια του σώματος του παιδιού.
- Όταν οι προπονητές/ριες παροτρύνουν παιδιά στη χρήση φαρμάκων ή επιβλαβών ουσιών ή καθυστερούν τη εφηβεία.
- Αν οι αθλητές/ριες πιέζονται να συμμετάσχουν τραυματισμένοι/ες.
- Αν οι κυρώσεις που χρησιμοποιούνται από τους προπονητές/ιες εμπεριέχουν τη πρόκληση πόνου.

Συναισθηματική κακοποίηση

Η συναισθηματική κακοποίηση κάποιες φορές μπορεί να ονομαστεί ως «συναισθηματική κακομεταχείριση», «ψυχολογική κακομεταχείριση» και «ψυχολογική κακοποίηση».

Η συναισθηματική κακοποίηση, αναφέρεται σε ακατάλληλες λεκτικές και άλλες συμβολικές πράξεις από το γονέα, συγγενή ή ενήλικα που έχει ηθική ευθύνη της φροντίδας, προς το παιδί, ή διαχρονικό μοτίβο ανεπάρκειας στην παροχή μη-λεκτικής φροντίδας και ανατροφής και συναισθηματικής στήριξης. Τέτοιες πράξεις πιθανόν να καταστρέψουν την αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και κοινωνικές δεξιότητες ενός παιδιού³⁴. Κατά τους Garbarino και συνεργάτες (1986)³⁵, η συναισθηματική κακοποίηση έχει πέντε βασικές συμπεριφορές μορφές:

- Απόρριψη: ο ενήλικας αρνείται να αναγνωρίσει την αξία του παιδιού ως άτομο και τη πραγματική διάσταση των αναγκών του.
- Απομόνωση: ο ενήλικας αποκόπει το παιδί από φυσιολογικές κοινωνικές εμπειρίες, αποτρέπει το παιδί από τη δημιουργία φιλικών σχέσεων και κάνει το παιδί να πιστεύει ότι είναι μόνο στο κόσμο.
- Εκφοβισμός/τρομοκράτηση: ο ενήλικας επιτίθεται λεκτικά στο παιδί, καλλιεργεί κλίμα φόβου, εκφοβίζει και φοβερίζει το παιδί, και κάνει το παιδί να πιστεύει ότι ο κόσμος είναι επιθετικός και επικίνδυνος.
- Αγνόηση: ο ενήλικας στερεί το παιδί από τα απαραίτητα ερεθίσματα και ανταπόκριση, φιμώνοντας έτσι, τη συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη.
- Διαφθορά: Ο ενήλικας οδηγεί το παιδί σε «εσφαλμένη κοινωνικοποίηση», εξωθεί το παιδί σε καταστροφική, αντικοινωνική συμπεριφορά, ενισχύει την παραβατικότητα και κάνει το παιδί ανίκανο για φυσιολογική κοινωνική εμπειρία και ζωή.

Στον παιδικό αθλητισμό, συναισθηματική κακοποίηση μπορεί να προκύψει όταν:

- Τα παιδιά εκτίθενται σε επαναλαμβανόμενη, μη-εποικοδομητική και μειωτική κριτική, σαρκασμό, μειωτική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης επίθετων και παρατσουκλιών, ρατσιστικά σχόλια ή σχόλια στη βάση διακρίσεων ως προς το κοινωνικό φύλο και σεξουαλικό προσανατολισμό και τη κοινωνική τάξη.
- Ένα παιδί αγνοείται συστηματικά από το προπονητή/ρια ή περιθωριοποιείται ή αποβάλλεται.
- Το παιδί νιώθει πίεση να αποδώσει σε παράλογα ψηλές αγωνιστικές προσδοκίες και στόχους.
- Το παιδί νιώθει ότι η αξία του και η εκτίμηση του ως άτομο, εξαρτάται από την αγωνιστική του επιτυχία.

³⁴Bromfield, L. M. (2005). Chronic child maltreatment in an Australian statutory child protection sample (Unpublished doctoral dissertation). Deakin University, Geelong.

Garbarino, J., Guttman, E., & Seeley, J. W. (1986). The psychologically battered child: Strategies for identification, assessment, and intervention. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.

World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment : a guide to taking action and generating evidence / World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. World Health Organization. Ανακτήθηκε από: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>.

³⁵Garbarino, J., Guttman, E., & Seeley, J. W. (1986). The psychologically battered child: Strategies for identification, assessment, and intervention. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.



Εκφοβισμός (bullying)

Ο εκφοβισμός ή bullying, προκύπτει όταν άτομα ή ομάδες ατόμων, επιδιώκουν να βλάψουν, να εκφοβίσουν ή να τρομοκρατήσουν κάποιο άλλο άτομο το οποίο εκλαμβάνεται ως ευάλωτο. Αφορά άτομα όλων των ηλικιών και μπορεί να συμβεί οπουδήποτε, συμπεριλαμβανομένου του σπιτιού, του σχολείου, του αθλητικού περιβάλλοντος και του διαδικτύου. Ο εκφοβισμός περιλαμβάνει ένα εύρος συμπεριφορών, οι οποίες πολλές φορές συνδυάζονται. Μπορεί να περιλαμβάνει, σωματική, λεκτική ή συναισθηματική κακοποίηση, ή cyberbullying στο διαδίκτυο.

Στον αθλητισμό, αφορμές για εκφοβισμό μπορεί να είναι η αθλητική ικανότητα του παιδιού, το μέγεθος ή σχήμα του σώματος του, ή ακόμα και στάση που μπορεί να έχει σε αγώνες και προπονήσεις. Μπορεί να περιλαμβάνει χαρακτηρισμούς, προσβλητικές χειρονομίες, σωματικές επιθέσεις ή αποκλεισμό από της δραστηριότητες της ομάδας.

Οι επιπτώσεις του εκφοβισμού προς τα παιδιά στον αθλητισμό είναι δυσμενείς, τόσο σωματικά, όσο και ψυχικά. Επιπρόσθετα, ο εκφοβισμός μειώνει τη διασκέδαση και την απόλαυση της αθλητικής δραστηριότητας και μπορεί να αποτρέψει τη συμμετοχή του παιδιού σε αθλητικές δραστηριότητες.

Μερικές από τις επιπτώσεις μπορεί να είναι:

- Ανικανότητα συμμετοχής ή μείωση της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, ως αποτέλεσμα τραυματισμού από ένα συμβάν εκφοβισμού.
- Αίσθημα πίεσης για απόδοση ή υπερβολική προπόνηση, λόγω της κριτικής που το παιδί είχε δεχτεί για προηγούμενη επίδοση.
- Άρνηση συμμετοχής σε προπονήσεις και αγώνες, λόγω φόβου για προσβλητικά σχόλια ή εκφοβιστική συμπεριφορά σχετική με το σώμα του παιδιού.
- Κακή ευημερία, συνεχές άγχος, συνδεδεμένο με περιστατικά εκφοβισμού, είτε εντός, είτε εκτός αθλητικού περιβάλλοντος.
- Μιμητική συμπεριφορά από άλλα παιδιά στην ομάδα, με επιπτώσεις σε ολόκληρο το σύνολο.



Επίλογος

Το 2014 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για την Κυπριακή πολιτεία καθώς εκπονήθηκε συγκεκριμένη Νομοθεσία για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης κατά των παιδιών. Η διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για την «Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας» που ακολούθησε, έχει οδηγήσει όλους τους θεσμούς, κρατικούς και μη, στην υλοποίηση δράσεων πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης κατά των παιδιών.

Ο ΚΟΑ, ανταποκρινόμενος στη δέσμευσή του απέναντι στην Εθνική Στρατηγική, έχει προχωρήσει στην υλοποίηση σειράς δράσεων περιλαμβανομένου του παρόντος εγχειριδίου που στοχεύει στην ενίσχυση και ενδυνάμωση όλων των εμπλεκόμενων, εθελοντών/ριών και μη, στον εξωσχολικό αθλητισμό για αποτελεσματική αναγνώριση και διαχείριση της σεξουαλικής κακοποίησης κατά των παιδιών.

Η απόφαση του ΚΟΑ για υιοθέτηση και εφαρμογή δράσεων για την προστασία των παιδιών και για προαγωγή της ευημερίας στο αθλητικό περιβάλλον ενισχύθηκε λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες ερευνητικές μελέτες, πανευρωπαϊκές και διεθνείς, στις οποίες διαφαίνεται πως όπως και σε όλα τα κοινωνικά περιβάλλοντα έτσι και στον αθλητικό χώρο υπάρχει το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης. Το πρόβλημα της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό αποκτά μάλιστα ιδιαίτερη σημασία καθώς, όπως περιγράφεται στο παρόν εγχειρίδιο, τα χαρακτηριστικά που διέπουν τη νοοτροπία του αθλητισμού κάποιες φορές μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες κινδύνου για εμφάνιση του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης κατά των παιδιών με δυσάρεστες συνέπειες για τα θύματα.

Ωστόσο, ο αθλητισμός αποτελεί ένα ισχυρό μέσο κοινωνικής και ψυχοσωματικής βελτίωσης για όλους τους ανθρώπους και κυρίως για τα παιδιά τα οποία με χαρά και ενθουσιασμό αφιερώνουν αρκετό χρόνο από την καθημερινότητα τους για ενασχόληση με τον εξωσχολικό αθλητισμό. Το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες, εδράζεται στο Άρθρο 31 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο το παιδί έχει δικαίωμα «στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλα για την ηλικία του».

Η θετική επίδραση που ασκεί ο αθλητισμός στα παιδιά διακρίνεται και μέσα από τη δυνατότητα που έχει κάθε εμπλεκόμενος/η, εθελοντής/ρια και μη στον αθλητικό χώρο, ο/η οποίος/α έρχεται σε επαφή με παιδιά, να δημιουργήσει σχέσεις εμπιστοσύνης, φροντίδας και ασφάλειας οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν ευεργετικά για τη διατήρηση προστατευτικού αθλητικού περιβάλλοντος καλλιεργώντας την κοινωνική και ψυχοσωματική υγεία και ευημερία των παιδιών.

Το εγχειρίδιο αυτό έχει διαμορφωθεί ώστε να λειτουργήσει ως ένα ακόμα ισχυρό εργαλείο ενδυνάμωσης στα χέρια κάθε εμπλεκόμενου/ης, εθελοντή/ριας και μη, διασφαλίζοντας την προστασία και ευημερία των παιδιών στον αθλητισμό και συγκεκριμένα συμβάλλοντας στην συλλογική εθνική προσπάθεια που καταβάλλεται, τα τελευταία χρόνια, για πρόληψη και καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης κατά των παιδιών.



Βιβλιογραφικές πηγές

- Alexander, K., Stafford, A., & Lewis, R. (2011). *The experiences of children participating in organised sport in the UK*. United Kingdom: The University of Edinburgh/NSPCC.
- American Psychiatric Association (2020). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5th ed., text revision). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Armour, K.M. (Ed.). (2014). *Pedagogical Cases in Physical Education & Youth Sport*. London: Routledge
- Brackenridge, C. H. (2010). Myths and evidence – learning from our journey. Keynote address to the conference “How Safe is Your Sport” held at the Excel Sports Centre, Coventry on Feb 25th 2010, hosted by the Coventry Sports Foundation and the NSPCC Child Protection in Sport Unit.
Ανακτήθηκε από: https://stillmedab.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/IOC/Who-We-Are/Commissions/Medical-and-Scientific-Commission/Sexual-Harassment-and-Abuse-in-Sport/EN-Myths-about-abuse-in-sport.pdf#_ga=2.126340813.1528007165.1615132971-755968413.1611150486
- Brackenridge, C. H. (2001). *Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport*. London: Routledge.
- Bromfield, L. M. (2005). *Chronic child maltreatment in an Australian statutory child protection sample* (Unpublished doctoral dissertation). Deakin University, Geelong.
- Burke, M. (2001). Obeying until it hurts: Coach-athlete relationships, *Journal of the Philosophy of Sport*, 8(2): 227
- Fasting, K., Brackenridge, C.H. and Sundgot-Borgen, J. (2000) *Females, Elite Sports and Sexual Harassment. The Norwegian Women Project 2000*. Oslo:Norwegian Olympic Committee.
- Fasting, K., Brackenridge, C.H. and Sundgot-Borgen, J. (2003). Experiences of sexual harassment and abuse amongst Norwegian elite female athletes and nonathletes, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(1): 74-97
- Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76–89. <http://dx.doi.org/10.1177/1012690210376295>
- Fasting, K., Chroni, S. & Knorre, N. (2014). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, Education and Society*, 19(2), 115-130.
- Garbarino, J., Guttman, E., & Seeley, J. W. (1986). *The psychologically battered child: Strategies for identification, assessment, and intervention*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.
- Gervis, M. & Dunn, N. (2004) “The emotional abuse of elite child athletes by their coaches”. *Child Abuse Review*, 13(3): 215-223.
- Hall, R.C.W. & Hall, R.C.W. (2009). A profile of pedophilia: Definition, characteristics of offenders, recidivism, treatment outcomes, and forensic issues. *Focus: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 7(4): 522-537.
- Hope for Children (UNCRCPC): <https://www.uncrcpc.org>
- Kirby, S., Greaves, L. and Hankivsky, O. (2000) *The Dome of Silence: Sexual harassment and abuse in sport*. London: Zed Books.
- Leahy, T., Pretty, G., & Tenenbaum, G. (2002). Prevalence of sexual abuse in organized sport in Australia. *Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 16-36.



Lonsway, K.A. and Fitzgerald, L.F. (1994). Rape Myths. In Review. *Psychology of Women Quarterly*. 18(2): 133-321.

National Society for the Prevention of Cruelty to Children [NSPCC]. (2010). *Safeguarding and Protecting Children: A Guide for Sportspeople*. Sports Coach UK. (p.54).

International Olympic Committee [IOC]. (2010). *Olympic Charter*. Lausanne. IOC. Ανακτήθηκε από: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Charter_en_2010.pdf.

Owton, H. (2016). *Sexual Abuse in Sport - A Qualitative Case Study*. Palgrave Macmillan. Cham, Switzerland.

Papaefstathiou, M. (2015). 'It's not what you see, it's how it feels': Touch in the tactile context of Cypriot track and field sport, in Piper, H. (ed) *Touch in Sports Coaching and Physical Education: Fear, Risk, and Moral Panic*, (pp. 85-101), London, Routledge.

Piper, H. (ed) (2014). *Touch in Sports Coaching and Physical Education: Fear, Risk, and Moral Panic*. London: Routledge

The Football Association (The FA). (2015). *FA Learning Safeguarding Children Workshop: Creating a Fun and Safe Environment in Football*.

Trocme, N., & Bala, N. (2005). False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child abuse & neglect*, 29(12), 1333–1345. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.06.016>

Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J.K., Brackenridge, C.H., Rhind, D.J.A., Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse and Neglect*, 51, 223–236. PubMed ID: 26516053 doi:10.1016/j.chiabu.2015.10.006.

World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment : a guide to taking action and generating evidence / World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. World Health Organization. Ανακτήθηκε από: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>.

Διακίδου, Ε. Α., Φάντη, Κ., Καραγιάννη, Ε., Χατζηαραλάμπους, Μ., & Κατσιμίχα, Ε. (2015). Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος «Ένα στα Πέντε», «Ενίσχυση των εθνικών πολιτικών αρχών για την εξάλειψη της σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών: Ένα έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης που περιλαμβάνει πιλοτικές πρωτοβουλίες στην Κύπρο». Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Ψυχολογίας. Ανακτήθηκε από: <http://www.familyviolence.gov.cy/upload/20160512/1463045787-17392.pdf>.

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας (2016). Ανακτήθηκε από: http://www.moec.gov.cy/seayp/stratigikes/stratigikes_ethniki_stratigiki_schedio_drasis_katapolemisi_sexualikis_kakopoiisis_ekmetallefsis_paidion_kai_paidikis_pornografias.pdf.

Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού για την Αναγνώριση και Διαχείριση Περιστατικών Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών – Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ). (2017). Ανακτήθηκε από: <http://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp6797b>.

Σπίτι του Παιδιού: <https://www.uncrcpc.org.cy/programmes/>

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Σεξουαλική Κακοποίηση (Λανζαρότε, 25.X.2007). Ανακτήθηκε από: [http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/382C262CDF37EC3FC2257DC6003EB6F6/\\$file/%CE%A3%CF%8D%CE%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/382C262CDF37EC3FC2257DC6003EB6F6/$file/%CE%A3%CF%8D%CE%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20).

ΦΩΝΗ: <http://www.foni.org.cy>



ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ο Νόμος «Περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014» (91(Ι)/2014) προνοεί μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

- Όποιος προωθεί ή συγκαλύπτει πιθανή κακοποίηση είναι ένοχος αδικήματος και δεν αποτελεί υπεράσπιση το επαγγελματικό απόρρητο. Αποτελεί επίσης επιβαρυντικό παράγοντα για την επιβολή ποινής το εάν ο παραβάτης είναι εκπαιδευτικός ή επαγγελματίας υγείας.
- Καταργείται η νομική ανάγκη για ενισχυτική μαρτυρία για να είναι εφικτή η καταδίκη και ως ικανή μαρτυρία θεωρείται η μαρτυρία εμπειρογνώμονα.
- Αποκλείονται ρητά οι υπερασπίσεις άγνοιας της ηλικίας του θύματος ή ότι υπήρξε συγκατάθεση του θύματος.
- Προνοούνται επιπρόσθετες ποινές όπως τερματισμός εργοδότησης ή απαγόρευσης εργοδότησης σε τόπο όπου συχνάζουν παιδιά, απαγόρευση εμπορικών δραστηριοτήτων, αποκλεισμός από δημόσιες παροχές και προσφορές, απαγόρευση διαμονής σε συγκεκριμένους χώρους εάν αυτοί γειτνιάζουν με τον τόπο διαμονής του θύματος ή οργανωμένους χώρους που βρίσκονται παιδιά.
- Τηρείται από την Αστυνομία αρχείο καταδικασθέντων με στοιχεία (περιλαμβανομένου το DNA) τόσο Κυπρίων όσο και αλλοδαπών με ανταλλαγή πληροφοριών από το εξωτερικό και δεν θα διαγράφεται ποτέ από το ποινικό μητρώο κάποιου η καταδίκη για τέτοιο αδίκημα.
- Εργοδότης του οποίου η εργασία προβλέπει συχνή επαφή με παιδιά (σχολεία, αθλητικοί σύλλογοι κτλ) θα πρέπει να απαιτεί από τους εργαζόμενους πιστοποιητικό λευκού ποινικού μητρώου και μητρώου σεξουαλικά καταδικασθέντων και δεν θα μπορεί να προσλάβει άτομο που δεν θα έχει προσκομίσει τέτοιο πιστοποιητικό. Η ρήτρα αυτή εφαρμόζεται και σε σχέση με εθελοντική εργασία.
- Το Δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει καταδικασθέντα στην Αρχή Εποπτείας Καταδικασθέντων η οποία ιδρύεται για την παρακολούθηση και χειρισμό των καταδικασθέντων μετά την αποφυλάκισή τους.
- Προβλέπονται διαδικασίες από την αρχή της υπόθεσης για προστασία του θύματος, δηλαδή από το πώς πρέπει να παίρνονται καταθέσεις από παιδί (από εμπειρογνώμονες, από άτομά του ίδιου φύλου, όσο πιο λίγες συνεντεύξεις γίνεται, σε χώρο φιλικό προς τα παιδιά).
- Προνοείται ότι για την κατάθεση και αντεξέταση παιδιών θυμάτων/μαρτύρων στο Δικαστήριο θα είναι υποχρεωτική η χρήση οπτικοακουστικών μέσων (εκτός εάν αιτιολογηθεί επαρκώς αντίθετη απόφαση).
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες οφείλουν να δημιουργήσουν και να προσφέρουν προγράμματα σε ύποπτους και καταδικασθέντες.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες οφείλουν να εκπαιδεύσουν το προσωπικό τους για να εντοπίζουν και να διαχειρίζονται σωστά θύματα κακοποίησης.
- Το ΥΠΠΑΝ οφείλει να προχωρήσει σε ενημερωτικά προγράμματα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το κράτος οφείλει να προβεί σε διάφορες εκστρατείες για να ενημερώσει το κοινό για το θέμα και τρόπους πρόληψης.
- **(1) Οποιοσδήποτε παραλείπει να καταγγείλει περίπτωση που περιέρχεται σε γνώση του, όπου εμπλέκεται παιδί ή παιδί με διανοητική ή ψυχική ανεπάρκεια σε αδικήματα που προβλέπονται στα άρθρα 6 μέχρι 10 και 15 του παρόντος Νόμου ή δεν προωθεί σχετική καταγγελία, διαπράττει αδίκημα και σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι δεκαπέντε (15) έτη ή σε χρηματική ποινή μέχρι είκοσι χιλιάδες ευρώ (€20.000) ή και στις δύο αυτές ποινές.**



- (2) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, κατά την επιμέτρηση της ποινής το δικαστήριο λαμβάνει ως επιβαρυντική κατάσταση το γεγονός ότι το πρόσωπο που παραλείπει να καταγγείλει ή δεν προωθεί καταγγελία, είναι εκπαιδευτικός, λειτουργός των κοινωνικών υπηρεσιών ή δικηγόρος ο οποίος ασκεί το επάγγελμα ή μέλος του αστυνομικού σώματος ή επαγγελματίας υγείας, όπως ψυχίατρος, ιατρός οποιασδήποτε άλλης ειδικότητας, νοσηλευτής, ψυχολόγος ή άλλος επαγγελματίας με συναφείς προς το αντικείμενο δραστηριότητες.
- (3) Κατά την επιμέτρηση της ποινής για την διάπραξη του αδικήματος που προβλέπεται στο εδάφιο (1) δεν αποτελεί υπεράσπιση ότι τα άτομα που αναφέρονται στο εδάφιο (2) παρέλειψαν να προβούν σε καταγγελία λόγω του επαγγελματικού τους απόρητου.

Άρθρο 6

- Όποιος προκαλεί ένα παιδί να γίνει μάρτυρας σεξουαλικών πράξεων ή απεικόνισης σεξουαλικών πράξεων, ακόμα και αν το παιδί δεν συμμετέχει σε αυτές.
- Όποιος προκαλεί ένα παιδί να γίνει μάρτυρας σεξουαλικής κακοποίησης ή απεικόνισης σεξουαλικής κακοποίησης, ακόμα και αν το παιδί δεν συμμετέχει σε αυτές.
- Όποιος συμμετέχει σε σεξουαλική πράξη με παιδί, όταν γίνεται κατάχρηση θέσης εμπιστοσύνης, εξουσίας ή επιρροής πάνω στο παιδί, ή όταν γίνεται κατάχρηση της ευάλωτης θέσης του παιδιού λόγω διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας ή κατάστασης εξάρτησης, ή όταν γίνεται χρήση εξαναγκασμού, βίας ή απειλής.
- Όποιος εξαναγκάζει παιδί ή χρησιμοποιεί βία ή απειλές προς το παιδί προκειμένου να τελέσει σεξουαλική πράξη με τρίτο πρόσωπο.

Άρθρο 7

- Όποιος προκαλεί τη συμμετοχή ενός παιδιού σε πορνογραφικές παραστάσεις ή προωθεί ένα παιδί να συμμετέχει σε αυτές ή αποκομίζει κέρδη από τη συμμετοχή του παιδιού σε πορνογραφικές παραστάσεις με ή χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας, της πληροφορικής και των επικοινωνιών.

Άρθρο 8

- Όποιος αποκτά πρόσβαση σε παιδική πορνογραφία μέσω της τεχνολογίας της πληροφορικής και των επικοινωνιών ή όποιος διανέμει, διαδίδει ή μεταδίδει υλικό παιδικής πορνογραφίας.

Άρθρο 9

- Όποιος προτείνει σε παιδί μέσω τεχνολογίας πληροφορικής και των επικοινωνιών να το συναντήσει, με σκοπό την τέλεση σεξουαλικής πράξης μαζί του ή την παραγωγή πορνογραφικού υλικού.

Άρθρο 10

- Όποιος διοχετεύει υλικό που προβάλλει ευκαιρίες για τη διάπραξη οποιουδήποτε εγκλήματος όπως αναφέρεται στα άρθρα 6 και 9 της νομοθεσίας.

Άρθρο 15

- Όποιος αποπειράται, συνδράμει, υποκινεί, συνεργεί για τη διάπραξη των αδικημάτων που προβλέπονται στον νόμο.

Επιβαρυντικοί παράγοντες

Όταν η σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση υφίσταται στις περιστάσεις όπου:

- Γίνεται κατάχρηση της θέσης εμπιστοσύνης, εξουσίας ή επιρροής πάνω στο παιδί από οποιοδήποτε άτομο που συμμετέχει σε σεξουαλική πράξη με παιδί.
- Γίνεται κατάχρηση της ευάλωτης θέσης ενός παιδιού, κυρίως λόγω διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας ή άλλης κατάστασης εξάρτησης.
- Υπάρχει συμμετοχή παιδιού σε σεξουαλική πράξη με χρήση εξαναγκασμού, βίας ή απειλή.



ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ευρωπαϊκές και διεθνείς συστάσεις και συμφωνίες που αφορούν τον αθλητικό χώρο:

2005: Δήλωση συναίνεσης σχετικά με την προστασία των παιδιών - αθλητών "Elite Child Athlete" από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ).

2006: Έκθεση και προτάσεις των Ηνωμένων Εθνών (UNICEF) για την προστασία των παιδιών από τη βία στον αθλητισμό.

2007: Δήλωση συναίνεσης σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ).

2007: Στη «Λευκή Βίβλο για τον Αθλητισμό» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναγνωρίζεται η ανάγκη προστασίας της «πθικής και σωματικής ακεραιότητας των νέων» στον αθλητισμό.

2008: Δήλωση για τη διαφύλαξη αθλητών από την κακοποίηση και παρενόχληση - Basic Universal Principles of Good Governance of the Olympic and Sports Movement.

2011: Αναπτύσσεται εκπαιδευτικό υλικό με θέμα τη «Σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό» από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) το οποίο έχει μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες.

2010: Η UNICEF εκδίδει την πρώτη της έκθεση που αφορά στις διάφορες μορφές βίας κατά των παιδιών που παρουσιάζονται στον αθλητικό χώρο.

2014: Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε το κείμενο "Gender equality in sport. Proposal for strategic actions 2014-2020" με συγκεκριμένες εισηγήσεις και προτάσεις.

2015: Καθορισμός διεθνών κριτηρίων για διαφύλαξη των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού

2016: Διαφύλαξη αθλητών από την κακοποίηση και παρενόχληση - IOC Olympic Movement Medical Code.

2016: Δήλωση συναίνεσης σχετικά με την προστασία αθλητών από κάθε μορφή παρενόχλησης και κακοποίησης (Non-Accidental Violence) στον αθλητισμό από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ)

2018: «Δήλωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αθλητών» τονίζοντας το δικαίωμα των αθλητών για ασφαλή συμμετοχή στον αθλητισμό – Εκτελεστικό Συμβούλιο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ).

2018: Πανευρωπαϊκή εκστρατεία ευαισθητοποίησης Start to Talk – Συμβούλιο της Ευρώπης (EPAS)

2019: Η FIFA (Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου) είναι η πρώτη διεθνής αθλητική ομοσπονδία που διαμορφώνει συγκεκριμένα μέτρα για εκπαίδευση στην προστασία των παιδιών-αθλητών από τη κακοποίηση (συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης).

2021: Ανάγκη για διασφάλιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον αθλητισμό – 16η Σύνοδος Υπουργών Αθλητισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης.



Έδρα Οργανισμού

Λεωφ. Μακαρείου Αθλητικού Κέντρου
Έγκωμη
2400 Λευκωσία
Τ. Κ. 24804
1304 Λευκωσία
Τηλ: 22897000
Φαξ: 22358222

Ηλεκτρ. Ταχ.: safe-sport@sportskoa.org.cy

Υπεύθυνος Έκδοσης: Στέφανη Γουίλερ